

Jeanett Huseth Rasmussen

Barnevernsansattes møte med foreldrekonflikter

Masteroppgave i sosialfag, retning barnevern

OsloMet – storbyuniversitetet

Fakultet for samfunnsvitenskap

Sammendrag

Forfatter: Jeanett Huseth Rasmussen

Tittel: Barnevernsansattes møte med foreldrekonflikter

Veileder: Hanne Christoffersen

Introduksjon: Denne studien handler om barnevernsansattes møte med foreldrekonfliktsaker. Innen forskningen hevdes det at det foreligger et juridisk grenseland mellom barnevernloven og barneloven. Videre hevdes det at saksbehandlere som arbeider med foreldrekonfliktsaker opplever at dette som utfordrende, dette på bakgrunn av tidspress, samarbeid og motstridende sannheter. Jeg ønsker å bidra til å få mer kunnskap om barnevernsfaglig arbeid med foreldrekonflikter, ut ifra saksbehandlerens ståsted.

Formål: Å få økt kunnskap om hvordan foreldrekonflikter kan prege barneverntjenestens arbeid, og hvordan saksbehandlere som er ansatt i barneverntjenesten opplever å møte saker hvor foreldrene er i konflikt. Med dette så ønsker jeg å få kunnskap om konflikter hvor konflikten er såpass alvorlig at det kan gå utover barnets omsorgssituasjon.

Metode: Det ble gjennomført semistrukturerte intervju med til sammen fem informanter fra ulike barneverntjenester. Datamaterialet ble analysert ved bruk av en tematisk analyse, og fire hovedkategorier ble kodet frem. Funnene er diskutert i lys av blant annet konfliktteori og maktteori, og begreper som barnets beste.

Resultater: Overordnet for mine funn var at saksbehandlerne kunne oppleve det som utfordrende å arbeide med foreldrekonflikter. Mye var på grunn av at det foreligger juridiske skjæringspunkt mellom barnevernloven og barneloven, og det kunne dermed foreligge en usikkerhet om hvilken rolle barneverntjenesten skulle innta, og at det kan foreligge en opplevelse av avmakt på grunnlag av dette. Videre så tilsier mine funn at

foreldrekonfliktsakene er tidkrevende og utfordrende i form av at det er vanskelig for saksbehandleren å undersøke barnets omsorgssituasjon på grunn av motstridende sannheter og skyldfordeling.

Nøkkelord: Barneverntjenesten, konflikt, foreldrekonflikt, makt, avmakt, barnets beste, barnevernlov, barnelov,

Abstract

Aim: To gain increased knowledge about how parental conflicts can affect the child welfare service's work and how social workers experience encountering cases where the parent are in conflict.

Study context: This study is about child welfare employees' encounters with parental conflict cases. Within the research, it is claimed that there is a legal borderland between the Child Welfare Act and the Children Act. Furthermore, it is claimed that social workers who work with parent conflict cases find this challenging, this on the basis of time pressure, cooperation and conflicting truths. I want to contribute to gaining more knowledge about child welfare professional work with parental conflicts, from the social worker's point of view.

Data and methods: Semi-structured interviews were conducted with a total of five informants from various child welfare services. The data material was analyzed using a thematic analysis, and four main categories were coded. The findings are discussed in the light of, among other things, conflict theory and power theory, and concepts such as the child's best interests.

Results: Overall for my findings was that the social workers could find it challenging to work with parental conflicts. Much was because there is a legal intersection between the Child Welfare Act and the Children Act, could thus be uncertainty about what role the child welfare service should play, and that there may be an experience of powerlessness on this basis. Furthermore, my findings indicate that parental conflict cases are time-consuming and challenging in the sense that it is difficult for the caseworker to investigate the child's care situation due to conflicting truths and guilt distribution.

Key words: child protection service, conflicts, parental conflict, power, powerlessness, in the best interests of the child, the children act, the child welfare act

Forord

Denne masteroppgaven representerer slutten på mitt studieløp ved OsloMet-storbyuniversitet. Å kombinere det siste studieåret med en fulltidsjobb har vært krevende og overveldende, og jeg er derfor stolt over å kunne si at jeg endelig er ferdig.

Først vil jeg rekke en stor takk til informantene som gjorde dette prosjektet mulig, og som raust delte sine opplevelser og erfaringer om sitt møte med foreldrekonflikter.

Tusen takk til min veileder Hanne Christoffersen som har kommet med gode og uvurderlige tilbakemeldinger. Takk for all tid og oppløftende ord du har bidratt med.

Jeg ønsker også å takke arbeidsplassen min som har heiet på meg under skriveprosessen, jeg har verdens beste kollegaer.

En stor takk rettes også til familie og venner som hele veien har gitt oppmuntrende ord og støtte. Jeg er heldig som har dere.

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDNING	7
1.2 PROBLEMSTILLING.....	8
1.3 AVGRENSNINGER	8
1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING	8
2.0 SKJÆRINGSPUNKTET MELLOM BARNELOV OG BARNEVERNLOV	9
3.0 PRESENTASJON AV TEORI OG FORSKNING	16
3.1 FAMILIE OG FORELDRESKAP	16
3.2 KONFLIKT	17
3.2.1 Foreldrekonflikt.....	18
3.2.2 Foreldre i høykonflikt	20
3.3 BARN I FORELDREKONFLIKT	21
3.4 BARNETS BESTE	23
3.5 TIDLIGERE FORSKNING OM SAKSBEHANDLERES ERFARINGER MED FORELDREKONFLIKTSAKER	25
4.0 METODE	27
4.1 KVALITATIV METODE.....	27
4.1.1 En fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming	28
4.2 DET KVALITATIVE INTERVJUET	30
4.2.1 Planlegging av undersøkelsen.....	30
4.2.2 Intervjuguide	31
4.2.3 Rekrutteringsprosess og utvalg av informanter.....	33
4.2.4 Deltakere	34
4.3 GJENNOMFØRING AV INTERVJUENE	35
4.3.1 Lyddoptaker og transkribering	37
4.4 TEMATISK ANALYSE	39
4.5 VALIDITET	41
4.6 RELIABILITET.....	42
4.7 FORSKNINGSETISKE HENSYN	43
5.0 ANALYSE OG PRESENTASJON AV SENTRALE FUNN	44
5.1 HOVEDKATEGORI 1: SPENNINGSFELTET MELLOM BARNEVERNLOVEN OG BARNELOVEN	45
5.1.1 Å navigere i et juridisk grenseland.....	45
5.1.2 Forventninger som faller utenfor tjenestens handlingsrom.....	48
5.1.3 Oppsummering.....	49

5.2 HOVEDKATEGORI 2: OPPLEVELSER AV FRUSTRASJON	50
5.2.1 Tidkrevende prosesser.....	50
5.2.2 Å måtte forholde seg til motstridende sannheter.....	51
5.2.3 En kasteball mellom foreldrene.....	54
5.2.4 Oppsummering.....	56
5.3 HOVEDKATEGORI 3: UTFORDRENDE Å HOLDE FOKUS PÅ BARNET	57
5.3.1 Vondt å se hva barnet utsettes for.....	57
5.3.2 Barnet kommer i andre rekke	58
5.3.3 Oppsummering.....	59
5.4 HOVEDKATEGORI 4: ET BEGRENSET HANDLINGSROM.....	60
5.4.1 Når bare en part tar imot hjelp	60
5.4.2 Når partene ikke tar imot hjelp	62
5.4.3 Oppsummering.....	63
6.0 DISKUSJON	64
6.1 KONFLIKT	64
6.2 MAKT.....	65
6.3 BARNETS BESTE	68
6.4 OPPSUMMERING	69
7.0 OPPSUMMERING OG KONKLUSJON	71
7.1 VIDERE FORSKNING	73
LITTERATURLISTE	74
VEDLEGG 1: INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKEERKLÆRING	78
VEDLEGG 2: INTERVJUGUIDE	82
VEDLEGG 3: GODKJENNINGSBREV FRA NSD.....	85

1.0 Innledning

Siden starten på min bachelorutdannelse som barnevernspedagog i 2015 har jeg lest mange forskningsartikler som omhandler tematikken om foreldre i konflikt med hverandre og hvordan dette kan påvirke barn, men jeg leste sjeldent om hvordan dette påvirket saksbehandleren. Når jeg i 2020 startet på masterutdannelsen i sosialfag, retning barnevern så ble den samme tematikken nevnt ved noen forelesninger. Foreldre i konflikt var en statistisk økende tematikk som barneverntjenesten møtte og forskning kunne også vise at det er økt risiko for barns utvikling og helse ved omfattende og langvarige foreldrekonflikter (Heggedalsvik, 2020, s. 75).

Det er kjent at ansatte i barneverntjenesten er utsatt for press i form av mangel på ressurser og tid. Jeg stilte meg derfor spørsmålet om det kunne foreligge en sammenheng med hvor belastende sakene opplevdes. Var det slik at arbeidet med foreldrekonflikter kunne oppleves som mer belastende enn arbeidet med saker hvor det ikke var konflikter mellom foreldrene? Jeg begynte derfor å undre meg videre over hvordan saksbehandlere ansatt i barneverntjenesten opplevde møtene med saker som omhandlet foreldrekonflikter og hvordan dette eventuelt kunne påvirke dem.

I 2021 fikk jeg jobb som saksbehandler i barneverntjenesten. Jeg var innstilt på at jeg kom til å møte unike og ulike saker, hvor også foreldrekonflikter ville være en av dem. I mitt møte med de ulike sakene hvor foreldrene hadde en pågående konflikt så erfarte jeg ulike opplevelser og refleksjoner som fikk meg til å lure ytterligere på hvordan andre saksbehandlere opplevde sitt med foreldrekonfliktsaker. Med tanke på at jeg var nyansatt så lurte jeg også på hvordan det var med de som hadde arbeidet i barneverntjenesten over en lengre periode. Jeg undret meg også over om andre saksbehandlere benyttet seg av noen spesielle strategier, og om det forelå utfordringer som man kunne se hos flere i andre barneverntjenester. Samtidig tenkte jeg på om saksbehandleren gjorde seg noen spesielle tanker når de fikk en ny sak som omhandlet foreldrekonflikter, eller om det forelå noen felles forventninger i møtet med slike saker. På denne måten kom jeg frem til at mitt tema

for denne masteroppgaven skulle omhandle barnevernsansattes møte med foreldre i konflikt.

1.2 Problemstilling

Formålet med denne studien er å få økt kunnskap om hvordan foreldrekonflikter kan prege barneverntjenestens arbeid, og hvordan saksbehandlere som er ansatt i barneverntjenesten opplever å møte saker hvor foreldrene er i konflikt. Med dette så ønsker jeg å få kunnskap om konflikter hvor konflikten er såpass alvorlig at det kan gå utover barnets omsorgssituasjon. For denne oppgaven har jeg utviklet følgende problemstilling:

Hvordan preges barneverntjenestens arbeid i saker hvor foreldre er i konflikt, og hva opplever saksbehandleren som særlig utfordrende med slike saker?

1.3 Avgrensninger

I denne oppgaven har jeg hatt fokus på hvordan saksbehandleren opplever møtet med foreldrekonflikter, hva saksbehandleren opplever som utfordrende. Jeg har også hatt fokus på hvilke tanker saksbehandleren har knyttet til og om slike konfliktsaker kan påvirke barneverntjenestens arbeid. I denne oppgaven har jeg videre valgt å fokusere på konfliktbegrepet hvor det foreligger konflikter vedrørende barnefordeling, men avgrenset oppgaven til å ikke omhandle vold. Videre har jeg hatt fokus på å avgrense oppgaven til å bare omhandle konfliktsaker som har en slik alvorlighetsgrad at det kan gå utover barnets omsorgssituasjon.

1.4 Oppgavens oppbygning

Jeg har delt denne oppgaven i syv kapitler: 1- Innledning, 2- Skjæringspunktet mellom barnelov og barnevernlov, 3- Teori og forskning, 4- Metode, 5- Analyse av datamaterialet og presentasjon av funn, 6- Diskusjon og 7- Oppsummering og konklusjon. Til slutt så presenteres litteraturlisten og de ulike vedleggene. Innledningsvis presenterer jeg bakgrunn for valg av tema, presentasjon av oppgavens problemstilling og avgrensning av oppgaven. I kapittel 2 presenterer jeg skjæringspunktet mellom barnelov og barnevernlov. Der viser jeg til hvordan en barnevernssak kan utspille seg i forhold til foreldrekonflikter, og hvilke

lovpålagte rammer barneverntjenesten arbeider etter. Avslutningsvis på kapitlet viser jeg til hvordan barnevernloven og barneloven kan stå i et skjæringspunkt for hverandre.

I teoridelen utforsker jeg begrepene konflikt, foreldrekonflikt og høykonflikt. Det kommer frem ulike nivåer av konflikt og hva som kan betegnes som hvilken konflikt. Videre viser jeg til hvordan barn kan påvirkes av foreldrekonflikt. I dette kapitlet vises det også til tidligere forskning om hvordan saksbehandleren kan oppleve å møte en barnevernssak som omhandler foreldrekonflikter.

I metodekapitlet beskriver jeg valgt metode og hvilken tilnærming jeg har hatt til oppgaven. Jeg beskriver videre intervju- og transkriberings-prosessen, utvalg, analysemetode, validitet og reliabilitet og avslutter kapitlet med etiske refleksjoner. I analysekapitlet presenterer jeg mine funn, og i diskusjonskapitlet diskuterer jeg funnene mine i lys av problemstillingen, tidligere forskning, og av teorier om konflikt, makt og barnets beste.

I den avsluttende delen så avslutter jeg oppgaven med en oppsummering hvor problemstillingen konkluderes og videre forskning.

2.0 Skjæringspunktet mellom barnelov og barnevernlov

Forskning viser at barnevernansattes møte med foreldrekonflikter kan oppleves utfordrende på grunn av det er juridisk vanskelig å fastslå hvilke spørsmål som faller inn mellom ulike lovverk mellom Lov om barneverntjenester og Lov om barn og foreldre (Jevne, 2017, s.2). I dette kapitlet redegjøres det for hva barneverntjenesten er, dets mandat og for sentrale organisatoriske og juridiske rammer som regulerer barneverntjenestens arbeid. Dette ses videre i lys av barneloven og hvordan saksbehandlerne må navigere seg gjennom skjæringspunktet av flere lovverk. I dette kapitlet skriver jeg om hvilken rolle barneverntjenesten innehar når foreldrenes konflikt kan gå utover barnets omsorgssituasjon.

I Norge arbeider barneverntjenesten for at barn skal ha en trygg barndom og gode oppvekstvilkår noe som innebærer en plikt og et ansvar. Dette er forankret i Norges lover, i barnevernloven og ulike internasjonale konvensjoner som barnekonvensjonen (Bufdir.no). Alle kommuner i Norge skal ha en barneverntjeneste som utfører arbeidet etter barnevernloven. Barn som er under 18 år, har krav på omsorg og rett til en trygg oppvekst (Bufdir.no). Dette er hovedsakelig foreldrenes ansvarsområde, men man vet at det kan være foreldre som i perioder ikke mestrer å ivareta dette ansvaret og som er i behov av bistand fra barneverntjenesten.

Barneloven viser til at foreldre har en form for avtalefrihet når det gjelder beslutninger som gjelder barnets bostedsadresse jf. barneloven §36, omfang av samvær, jf. barneloven §43, og påfølgende foreldreansvar, jf. barneloven §30. Eventuelle konflikter som omhandler disse spørsmålene, vil derfor falle inn under barneloven. De fleste foreldre mestrer i dag å finne en løsning på disse spørsmålene, men samtidig så vet man at det også finnes foreldre som er uenig og at uenigheten resulterer i en konflikt mellom foreldrene (Nordhelle, 2007, s. 227). Som regel vil også denne uenigheten falle utenfor barnevernets ansvarsområde.

I barneloven fremkommer det at foreldrene selv bestemmer hvordan foreldreansvaret skal fordeles, hvor barnet skal bo og samvær som er regulert etter et omfang for hva som er barnets beste, jf. barneloven §48. Familievernet har derfor et særlig ansvar for å følge opp barneloven. Dersom to foreldre har barn sammen og beslutter seg for å skilles eller gå fra hverandre, så er foreldrene lovpålagt til å møte for en obligatorisk meklingstime hvor formålet er å komme frem til en skriftlig avtale, og man diskuterer spørsmål om samvær, foreldreansvar og flytting, jf. barneloven §51. Dersom foreldrene ikke er enig, kan en reise en foreldretvistsak i domstolen. Utgangspunktet for barneloven er at foreldrene, som har en avtalefrihet, skal kunne basere denne på hvilke behov og interesser barnet har. Foreldrene skal derfor ta utgangspunkt i hva som er barnets beste da foreldrene har hovedansvaret for å sikre barnet en god omsorg og oppvekst (Stang, 2014, s. 399).

Forskning viser at foreldre som er i konflikt, innehar en konflikt som ofte omhandler spørsmål om både samvær, samværsbestemmelse og hvor barnet skal bo (Nilsen, 2012, s.23). Jevne (2017, s.2) viser videre til at foreldrekonfliktsaker står i et omstridt felt hvor det kan være uklart, juridisk sett, om en sak hører hjemme hos barneverntjenesten eller ikke. Barneverntjenestens arbeid, er som tidligere nevnt, regulert innenfor en juridisk og institusjonell sone og er utformet etter lov om barneverntjenester, altså barnevernloven. I barneverntjenesten så reguleres ikke spørsmål om foreldreansvar, samvær og bosted, da dette finner sted i lov om barn og foreldre, altså barneloven. Dette betyr at de familierettslige spørsmålene blir regulert av denne loven, og er ikke noe barneverntjenesten kan trekke beslutninger i (Jevne, 2017, s.2), i utgangspunktet. Dette betyr at barnevernet ikke kan overføre omsorgen fra den ene til den andre foreldrenes, stanse samvær, eller pålegge tilsyn etter barneloven (Stang, 2014, s. 399)

Det er når foreldrenes konflikt går utover foreldrenes omsorgsevne og barnets omsorgssituasjon som videre kan føre til at barnets utvikling påvirkes i en negativ retning, at familien kan være i behov av bistand fra barneverntjenesten (Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) 2013, s.9). Barneverntjenestens oppgaver og ansvar er regulert i barnevernloven, og formålet med loven fremkommer i barnevernlovens §1-1:

«Loven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår» (barnevernloven 1992).

Det kan være grunnlag for å iverksette undersøkelse fra barneverntjenesten sin side dersom det mottas en bekymringsmelding hvor det foreligger bekymring for hvordan foreldrenes konflikt kan påvirke barnets omsorgssituasjon (BLD, 2013, s.22). Meldingen kan være fra foreldrene selv og kan være i forbindelse med et ønske om bistand i gjennomføring og om det skal gjennomføres samvær (BLD, 2013, s. 24). I andre tilfeller kan barneverntjenesten blir kontaktet fra en forelder om den andre forelder, og dette kan være i forbindelse og som

en del av konflikten mellom foreldrene (BLD, 2013, s. 24). Barneverntjenesten kan også motta bekymringsmeldinger fra andre privatpersoner og offentlige instanser som møter barnet og er bekymret for barnets omsorgssituasjon. Privatpersoner kan også sende meldingen anonymt, altså uten å navngi seg selv. Offentlige instanser har i tillegg til dette en meldeplikt til barneverntjenesten etter barnevernloven §6-4.

Når barneverntjenesten mottar en bekymringsmelding for at det er en foreldrekonflikt så er det ikke slik at barneverntjenesten kan avvise denne meldingen fordi foreldrene for eksempel er i konflikt over omfang av samvær, som faller inn under barneloven §43. Barneverntjenesten skal derfor vurdere meldingen knyttet opp mot barnets omsorgssituasjon og om konflikten påvirker denne og foreldrenes omsorgsevne, selv om årsaken til konflikten omhandler samvær (BLD, 2012, s.23). Barneverntjenesten skal alltid vurdere meldingen i lys av barnevernloven §4-3 om «*det er rimelig grunn til å anta at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak*». Meldinger som fremstår som grunnløse, slik som sjikanerende meldinger, skal henlegges. Barneverntjenesten må også foreta en vurdering for om bekymringsmeldingen faller inn under barneverntjenestens mandat, og har mulighet til å henvise familien videre til andre instanser, slik som for eksempel familievernkontoret (BLD, 2012, s.28).

Det er ikke ukjent for barneverntjenesten å motta bekymringsmeldinger som omhandler konflikt. Ifølge SSB var det i 2020 at barneverntjenester rundt om i landet mottok 9251 bekymringsmeldinger som var kategorisert som "høy konflikt i hjemmet". Av disse 9251 meldingene så meldte familievernkontoret 324 bekymringsmeldinger, og foreldre selv meldte 1063 bekymringsmeldinger. Det kan også være viktig å merke seg at barnet selv står bak 156 av meldingene. Av disse ble det iverksatt undersøkelse på 8141, noe som betyr at 1110 meldinger ble henlagt. Videre ser man en økning i denne kategoriseringen. Mellom 2018, hvor det ble meldt 8587 bekymringsmeldinger til 2020, hvor det ble meldt 9251 bekymringsmeldinger, har det vært en markant økning på 7,7% som faller inn under kategorien "høy konflikt i hjemmet". Samtidig er det viktig å merke seg at «høy konflikt i hjemmet» ikke spesifikt bare trenger å omhandle foreldrekonflikter, men kan også

omhandle konflikter mellom søsken og barn og foreldre. Det er også viktig å være oppmerksom på at ikke alle saker blir kategorisert under «høy konflikt i hjemmet». Barneverntjenestene kan nemlig motta en melding som omhandler en annen tematikk før det kommer frem opplysninger om at det er en pågående foreldrekonflikt. Det er derfor viktig å ha i tankene om at dette tallet ikke representerer alle sakene som omhandler foreldrekonflikt, og at antall saker derfor kan være høyere enn man tror.

Dersom barneverntjenesten beslutter at meldingen skal undersøkes videre, så vil barneverntjenesten kartlegge barnets situasjon for å kunne vurdere om barnet er i behov av bistand fra barneverntjenesten eller ikke. Barneverntjenesten har en lovpliktig rett til å undersøke forholdene, uten at foreldrene eller den barnet bor hos, kan motsette seg dette, jf. barnevernloven §4-3 første ledd og tredje ledd. Målet med undersøkelsen er å kunne få vurdert barnets helhetlige omsorgssituasjon noe som innebærer at barneverntjenesten må forholde seg til begge hjem, uavhengig av hvilken ordning foreldrene har avtalt rundt barnet (BLD, 2012, s. 25).

Uavhengig av hvilke utfall barnevernssaken får så er det viktig at barneverntjenesten får gjort en god undersøkelse og blir kjent med familien slik at det foreligger et tilstrekkelig dokumentasjonsgrunnlag slik at barneverntjenesten får foretatt gode vurderinger om hvilken type hjelp som skal tilbys, hvis familien er i behov av hjelp i regi av barneverntjenesten. Undersøkelsen er avsluttet i det saken blir henlagt da det ikke er grunnlag for tiltak i regi av barneverntjenesten, når partene i saken har takket nei til tiltak eller at barnevernet har truffet vedtak om tiltak eller fremmet sak til fylkesnemnda fordi barneverntjenesten vurderer at familien er i behov av tiltak fra barneverntjenesten, og må pålegge familien dette uten at de samtykker. I de tilfelles fylkesnemnda blir involvert så er det de som har vedtaksmyndighet og avgjør om barneverntjenesten skal pålegge familien et tiltak eller ikke. Dersom barneverntjenesten konkluderer med at barnet kan være utsatt for skadelige forhold på grunn av konfliktens omfang, karakter og styrke, kan barneverntjenesten tilby hjelpetiltak (BLD, 2013, s.26). Samtidig må barneverntjenesten ta en vurdering for om barnets omsorgssituasjon er god nok og om det er til barnets beste.

Dersom barneverntjenesten vurderer at det foreligger mangler i omsorgen hos bostedsforelder, men ikke hos samværsforelder, kan barneverntjenesten anbefale at barnet faste bosted flyttes eller anbefale at foreldrene finner en annen ordning. Dette er imidlertid noe barneverntjenesten må gi en barnevernfaglig vurdering på (BLD, 2013, s.28).

Hjelpetiltak utgjør hoveddelen av arbeidet til barnevernet (Follesø, 2021, s.29). Hjelpetiltak blir iverksatt i hjemmet hvor formålet er å bidra til en positiv endring, enten hos barnet, foreldrene eller i familien. Barnevernet kan tilby ulike hjelpetiltak, som foreldrestyrkende tiltak, tilsyn og kontroll. Barnets og familien behov veier tyngst etter hvilke tiltak som barnevernet tilbyr, og hjelpetiltaket som iverksettes skal være til barnets beste, jf. barnevernloven §4-1:

«Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen».

På bakgrunn av dette er det derfor viktig at barnevernet har fått kartlagt familiens situasjon og har gjort et grundig forarbeid før tiltaket iverksettes (Follesø, 2021, s. 29). I utgangspunktet skal hjelp og støtte til barn og unge baseres på samarbeid og frivillighet fra familiens side. Dette betyr at barneverntjenesten primært skal tilby frivillige tiltak som også er forankret i det mildeste inngrepsprinsippet. Tiltakene som iverksettes må derfor stå i et rimelig forhold til de målene som skal oppnås, og at tiltakene ikke skal være mer inngripende enn hva som er nødvendig for å få til en måloppnåelse (Follesø, 2021, s. 29).

Når barneverntjenesten skal tilby hjelpetiltak så skal man vurdere dette ut ifra hvilke behov barnet har (BLD, 2013, s.29). Strukturerende og endrende tiltak skal styrke barnets utvikling og bidra til varige endringer innad i familien. Dette kan være tiltak som har formål om å styrke foreldrenes foreldreferdigheter og å involvere, aktivere og ansvarliggjøre familie og nettverk rundt barnet. Med andre ord kan man ved hjelp av et slikt tiltak bidra til at foreldrene får et større spekter av kunnskap på hvordan foreldrekonflikten kan være med på å påvirke barnet og barnets omsorgssituasjon, samt viktigheten av å skjerme barnet fra

konflikt (BLD, 2013, s.29). Bunkholdt og Kvaran (2015, s. 34) viser til at den mest angitte grunnen til at det ble iverksatt hjelpetiltak i regi av barneverntjenesten i 2019 var på grunn av foreldrenes manglende foreldreferdigheter. Andre årsaker var også at det forelå en høy grad av konflikt i hjemmet.

Dersom foreldrenes konflikt går utover barnets omsorg eller barnet blir utsatt for ulike former for omsorgssvikt under samvær så kan barneverntjenesten iverksette tiltak. Om barnet har delt bosted og det vurderes at *«barnet kan bli vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet»* jf. barnevernloven §4-6, annet ledd, har barneverntjenesten myndighet til å fatte et akuttvedtak i forbindelse med samvær. Barnet kan da plasseres hos den andre forelder. Det er derimot viktig å merke seg at dette bare er gjeldende som en midlertidig løsning, og at ansvaret ligger hos forelder barnet blir plassert hos. Forelder må da skjerme barnet slik at det ikke blir utsatt for skadelig kontakt, og må videre *«gjøre det som er nødvendig etter barneloven for at barnet skal få fast bosted i vedkommendes hjem»* (BLD, 2013, s.30). Det betyr at barneverntjenesten ikke har myndighet til å frata den ene forelder omsorgen for så å overføre denne til den andre forelder.

I andre tilfeller kan foreldrenes konflikt være såpass konfliktfylt og alvorlig at de ikke evner å skjerme barnet fra konflikten, samt at konflikten går ut over barnets omsorgssituasjon og foreldrenes omsorgsevner. Dersom foreldrene heller ikke mestrer å følge råd og anbefalinger, kan dette innebære at barneverntjenesten vurderer at barnet er utsatt for en såpass alvorlig omsorgssvikt at det gir grunnlag for omsorgsovertakelse. Jf. barnevernloven §4-12 (BLD, 2013, s.31). Å fremme sak om omsorgsovertakelse er det mest inngripende tiltaket barneverntjenesten kan fatte, og skal bare skje dersom barnets situasjon tilsier at det er nødvendig. Barneverntjenesten kan ikke fremme et slikt tiltak dersom barnets situasjon kan bli bedre gjennom mindre inngripende tiltak, som eksempel frivillig hjelpetiltak (BLD, 2013, s.31). Dersom barneverntjenesten har fremmet tiltak om omsorgsovertakelse, og fylkesnemnda fatter vedtak om dette, kan barnet likevel kunne fosterhjemplasseres hos den andre forelder og frata omsorgen hos bostedsforelder i påvente av en barnefordelingssak (BLD, 2013, s.34). Dette innebærer at samværsforelder igjen må *«gjøre*

det som er nødvendig etter barneloven for at barnet skal få fast bosted i vedkommendes hjem» (BLD, 2013, s.30).

På denne måten så fremkommer det også et skille mellom barneverntjenesten og familievernkontoret i form av rolleforventninger. Hos familievernkontoret er det forventet at meklere skal innta en nøytral rolle mellom partene dersom foreldrene står i tvistesaker, mens man i barneverntjenesten inntar en parts plass i saken hvor man foretar beslutninger om sakens situasjon og om det er det beste for barnet, jf. barnevernloven §§1-1, 4-1. Det er på denne måten at barneverntjenesten kan innta en kontrollrolle for å vurdere barnets omsorgssituasjon og foreldreskapet. Man kan imidlertid stille seg spørsmålet om dette er en ordning som virkelig ivaretar barnets beste, og hvor langt det offentlige ansvaret for barn strekker seg (Heggedalsvik, 2020, s.77) Samtidig må man også se hva som virkelig er barnets beste, også i lys av barnevernloven § 1-1 om nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse *til rett tid*.

3.0 Presentasjon av teori og forskning

I dette kapitlet ønsker jeg å skape en forståelse for hva konflikt er og hvordan man kan se dette begrepet i sammenheng med foreldrekonflikt. Kapitlet starter med å vise til familie og foreldreskap, før konfliktbegrepet undersøkes. Videre viser jeg til ulike nivåer av konflikt og hvordan man kan se dette i sammenheng med foreldre i høykonflikt. Avslutningsvis så vises det til forskning og kunnskap om hvordan foreldrekonflikt kan påvirke barn. Det vises også vil hvordan man kan se dette i sammenheng med konfliktnivået, og hvordan barneverntjenesten videre kan involveres i en foreldrekonflikt.

3.1 Familie og foreldreskap

I dag så er det ikke uvanlig at barn og unge vokser opp i to hjem, med foreldre som ikke lenger lever et samliv. Smette og Rosten (2018, s. 19) viser til forklaringer om familie som en institusjon bestående av regler, verdier, rettigheter og plikter som er med på å regulere og genere ulike slektsrelasjoner. Samtidig så er familien et sted hvor man former disse

verdiene, og man kan finne motstand mot andre enkelte verdier. Foreldreskap viser på denne måten at det både er sosiale og kulturelle forventninger til personer som får barn. Familien skal også kunne dekke barnets økonomiske, følelsesmessige og utviklingsmessige behov uavhengig av hvordan familien er sammensatt, om foreldrene bor sammen eller ikke, om de har gjort det før eller aldri har gjort det. (Smette & Rosten, 2018, s. 19). Heggedalsvik (2020, s.76) beskriver omsorgssituasjon som *«de forhold en familie lever under, og som kan tenkes å ha betydning for barns mulighet til å få dekket viktige behov og muligheter for adekvat utvikling. Et barns omsorgssituasjon omfattes både av forhold ved barnet, ved foreldrene, samspillet mellom dem samt familiens sosiale og materielle situasjon»*.

3.2 Konflikt

Konfliktbegrepet er blitt definert på ulike måter, ved ulike aspekter, og kategorisert til ulike nivåer for å inntreffe visse kriterier. Ekeland (2014, s. 67) viser til at konflikter som et tverrfaglig tema som er blitt studert fra ulike faglige perspektiver både som en helhetlig prosess, men også gjennom et fokus på delaspekt som språk, makt og strategier, eller konsekvenser av konflikten. Ekeland (2014, s. 14) viser til at konfliktbegrepet kan formes positivt ved at konflikter kan skape endring og utvikling samtidig som det kan formes negativt ved at den kan skape destruktive relasjoner (Ekeland, 2014, s. 14). Måten konflikten oppleves på vil uansett variere for hvem det er som er involvert i den, og hvordan den involverte fortolker og handler i konfliktsituasjonen. Det blir derfor viktig å tenke på hvordan konflikter oppleves og fortolkes, og hvilke handlinger man foretar seg på grunnlag av de fortolkningene man danner seg (Ekeland, 2014, s. 67).

Det eksisterer flere ulike definisjoner av konfliktbegrepet, og Ekeland (2014) beskriver at det fem forutsetninger som bør ligge til grunn for at en situasjon kan omtales som en konflikt. Han viser til at det (1) er ulikheter mellom partene, og at dette oppleves som urimelig eller truende, at det (2) eksisterer en avhengighet mellom partene som oppleves som urimelig eller truende, og at det er en (3) ujevn fordeling av makt som oppleves som urimelig. Videre viser han til at (4) de ulike partene har forskjellige behov eller interesser som kan gå på bekostning av den andres og at (5) de ulike partene opplever spenninger knyttet til

motsetningsforholdet og er emosjonelt involvert Ved bruk av dette har Ekeland (2014, s. 86) kommet frem til en beskrivende definisjon om at «vi kan snakke om konflikt når forskjeller mellom mennesker som er avhengige av hverandre, oppleves som uforenelige og truende i forhold til egne behov og interesser, og når det skapes spenninger og følelser fordi en av partene opplever at den andre benytter makt for å påvirke situasjonen til egen fordel».

Ekeland (2014) beskriver videre at man kan dele konflikter inn i ulike måter ved å se på dens sosiale rammer og omfang av deltakere jf. Hvem, hva og hvor. Det vil også være relevant å undersøke hva konflikten omhandler, om det er ulike syn på hva som er viktig/verdifullt eller om det er en konsekvens av misforståelser (Ekeland, 2014, s. 87). Han forklarer at konflikt kan skapes ut av følelser, og at følelser kan skapes gjennom konflikter. Han viser til at et arbeid med konflikter, er et arbeid med menneskers tanker og følelser, og det samvirket mellom følelser og tanker som konflikter danner. I konflikter mellom mennesker kan konflikten bli personliggjort noe som fører til at det kan være følelsesmessig utfordrende for menneskene som er involvert (Ekeland, 2014, s. 85). Helland og Borren (2015) beskriver at ulikheter og avhengighet også er sentrale forutsetninger for konflikter og viser til et eksempel om familiekonflikter. De viser til at mennesker som samhandler er i et avhengighetsforhold, som for eksempel i rollene som mor og far, og når det oppstår ulikheter, gjerne i form av uenigheter, så oppstår det også konflikter. De viser videre til at dette kan forekomme når ulikheter i måten man tenker på og hvordan man prioriterer blir gjeldene i et forhold som varer over tid (Borren& Helland, 2015, s. 10).

3.2.1 Foreldrekonflikt

Ekeland (2014) kategoriserer *interpersonlige konflikter* som gjeldene mellom en person og en eller flere andre. Disse konfliktene blir beskrevet som særlig utfordrende da de i større grad foregår i konstellasjoner gjennom ansikt-til- ansikt. Han forklarer dette med at menneskers ansikt er et svært sosialt organ som kommuniserer følelser og tolkninger. Videre kan man forklare at det er særlig utfordrende med disse konfliktene ved å se på konflikter som «varme», de kan bli personliggjort og virke truende ovenfor eget selvilde, noe som fører til forsterkede emosjonelle reaksjoner. Dette vil igjen resultere i at det er utfordrende for, for

eksempel forelderen, å møte den andre ansikt- til- ansikt (Ekland 2014, s. 90). Konflikten omhandler derfor ikke bare en sak som en vil løse, men det omhandler også personens interesse, ære og selvfølelse. Ikke minst så omhandler det partens emosjoner knyttet til konflikten. Slik kan også konflikter fange oss emosjonelt og redusere parters evner til distanse og dømmekraft, noe som kan resultere i en ekstrem reaksjonsmåte (Ekland, 2014, s. 146). Man kan tenke seg at man kan ende en konflikt ved å sørge for at partene ikke lenger er i kontakt med hverandre noe som nærmest blir umulig når det er snakk om foreldrekonflikter, som ved for eksempel skilsmisser og når man har barn sammen. Foreldrene blir splittet fra hverandre, men de blir likevel aldri ferdig med hverandre fordi de har barn sammen. Ved å være foreldre sammen så vil man fortsatt har noe med hverandre å gjøre siden man har barn. Dette kan igjen føre til at konflikten risikerer å blusse opp igjen (Ekland, 2014, s. 170).

Forskning viser at det ikke er konsensus om hva foreldrekonflikt spesifikt er, da bruken av begrepet omfatter et stort omfang av brede definisjoner (Nilsen m.fl, 2012, s. 12). Forskning viser at det ikke er konsensus om hva foreldrekonflikt spesifikt er, da bruken av begrepet omfatter et stort omfang av brede definisjoner. Foreldrekonflikt kan inkludere alt fra hverdagslige uenigheter og forskjeller av meninger som oppstår mellom foreldre til konflikter som omhandler vold. Det er derfor ikke definert eller spesifisert hva som menes med foreldrekonflikt når dette begrepet tas i bruk (Nilsen m.fl, 2012, s. 12). Dette kan videre ses i lys av Jevne (2017, s. 7-8) som også argumenterer for at foreldrekonflikt ikke innehar et entydig innhold og at begrepet ikke faller inn under et avgrenset felt. Jevne (2017, s. 7-8) viser heller til at begrepet ofte brukes i sammenhenger og situasjon der foreldrene har en uenighet knyttet til foreldreansvar og om barnets bosted, og at det også kan brukes i sammenhenger hvor det foreligger kommunikasjons- og samarbeidsproblemer mellom foreldrene (Jevne, 2017, s. 4).

Nilsen og flere (2012, s.12) viser til at foreldrekonflikt kan beskrives langs seks ulike dimensjoner hvor man ser på hyppighet av konflikter, hvor kronisk konflikten er, hvilke uttrykk man finner i konflikten, intensiteten av konflikten, konfliktens innhold og hvilken

grad konflikten eller konfliktene blir løst. Nilsen mfl. (2012, s.12) viser til at foreldrekonflikt kan beskrives langs seks ulike dimensjoner hvor man ser på hyppighet av konflikter, hvor kronisk konflikten er, hvilke uttrykk man finner i konflikten, intensiteten av konflikten, konfliktens innhold og hvilken grad konflikten eller konfliktene blir løst.

Kvello (2015, s. 367) beskriver at det er en økt sannsynlighet at en eller begge foreldrene lider av psykiske lidelser, eksempelvis personlighetsforstyrrelse, dersom konflikten har vært vedvarende i en periode over ett til tre år etter et brudd. Kvello (2015, s. 367) beskriver videre at en i barnevernssaker hvor tematikken omhandler foreldrekonflikt, kan møte foreldre som innehar utfordrende personlighetsforankrede samhandlingsmønstre. Dette kan innebære paranoide trekk, lett krenkbarhet, svak mentalisering og underregulering av emosjoner. Kvello forklarer at disse samhandlingsmønstrene kan være med på å bidra til å opprettholde konflikten (Kvello,2015, s. 367).

3.2.2 Foreldre i høykonflikt

Man kan i noen tilfeller snakke om høykonflikt når man ser på foreldrekonflikter. Det foreligger, både i forskning og i praksis, mangler på en god og tydelig definisjon av begrepet høykonflikt (Helland og Borren, 2015, s.77). Man finner dog, begrepet i bruk, som en samlebetegnelse på konflikter som er preget av høy intensitet og som er langvarige at de får negative konsekvenser for både parforhold, partnere og andre familiemedlemmer, som barn (Heggedalsvik, 2020, s.77). Begrepet omfavner både par som lever sammen i konfliktfylte forhold, og om par som ikke klarer å samarbeide under eller etter et samlivsbrudd (Helland og Borren, 2015, s. 10). Man kan derfor stille seg spørsmål om hvor mye en konflikt må eskalere for at den skal betegnes som en høykonflikt.

Helland og Borren (2015, s. 10) har, i sin forskning, funnet frem til at foreldre kan bli kategorisert som et konfliktpar dersom de kontakter eller henvises til familievernnet på bakgrunn av konflikten som oppfattes som ødeleggende for foreldre og/eller barna. Samtidig kjennetegnes konfliktparene ved brudd ved at de ikke kommer frem til en enighet når det gjelder sentrale spørsmål om barnefordeling og fordeling av eiendeler.

Blandhol (2021, s.44) viser til forskning som tilsier at høykonflikter er preget av sterke emosjoner, fiendtlighet, uforenelighet og bruk av tøffe virkemidler. For å kunne vurdere en foreldrekonflikt som høy eller lav, vil man stille seg spørsmål om hvor mye med konflikten som må eskalere for at den skal kategoriseres som høy. Det blir derfor viktig å se på hyppigheten av konflikten, varigheten og intensiteten av den, samt hvor fastlåst en part er mot den andre parten og i samspill med hverandre. Helland og Borren (2015, s. 34) fremhever at det er et gjennomgående trekk i høykonfliktbrudd om at partene vegrer seg for å underordne seg den andres regler, ønsker eller krav, og at konfliktnivået vil være særlig høyt både under og etter et samlivsbrudd. Forfatterne understreker også at konflikten som er knyttet til bruddet ofte vil vare lengre enn hos andre par. Høykonflikten kan også særlig knyttes til destruktive konfliktatferder som omfatter emosjoner, taktikker og negative attribusjoner, altså hvordan foreldrene plasserer skyld og ansvar. Man kan særlig se i høykonflikter at partene ikke ser sin egen rolle og sitt eget bidrag i konflikt på grunn av konfliktnivået (Helland og Borren, 2015, s. 35). Videre viser forskning at særlig høykonfliktpar, etter et brudd, også oftere involvere andre mennesker i konfliktene sine, da særlig familiemedlemmer, nemlig barna (Helland og Borren, 2015, s. 34). Hvordan barna involveres og påvirkes av dette fremkommer i neste underkapittel.

3.3 Barn i foreldrekonflikt

Studier viser at barn og unge i barnevernet har oftere ugifte eller skilte foreldre, enn andre barn (Heggedalsvik, 2020, s. 75). Tidligere i denne oppgaven ble det vist at barnevernet, i løpet av de siste årene, har fått en økning i antall bekymringsmeldinger som omhandler foreldrekonflikter hvor det foreligger bekymringer for hvordan dette kan påvirke barnet (Heggedalsvik, 2020, s. 75). Heggedalsvik (2020, s.75) viser til Gulbrandsen og Tjersland (2017) som påpeker at en stor andel foreldre ikke opplever å ha fått tilstrekkelig hjelp fra familievernkantorene. Heggedalsvik (2020, s.75) viser videre at dette også kan føre til at det er en økende grad av antall barn som utsettes for foreldrenes konflikt, som kan oppleves som vedvarende og fastlåst, og at dette igjen fører til at belastningene for barnet blir såpass stort at det påvirker både utvikling og trivsel.

Forskning viser at det er økt risiko for barns utvikling og helse ved omfattende og langvarige foreldrekonflikter, uavhengig av om foreldrene bor sammen, om det er ved et samlivsbrudd eller om foreldrene aldri har bodd sammen (Heggedalsvik,2020, s. 75). Frønes (2018) viser til at *"Familieoppløsning dreier seg ikke bare om følelser, det dreier seg også om oppløsning av en enhet som gjennom livet samler seg sosiale og økonomiske goder, og det påvirker barns levekår"* (Frønes, 2018, s. 80). Det anses også som mer uheldig dersom foreldrekonflikten er vedvarende og blir et kjennetegn av foreldrenes relasjon (Heggedalsvik,2020, s. 75). Kvello (2015, s.360-365) beskriver at det å se foreldrenes krenkelser og utmattelser, samt involveres i disse, kan sammenlignes med å leve med mishandling og voldsutøvelse i familien. Barn som lever under slike oppvekstbetingelser, står derfor i risiko for å utvikle vansker på sikt. Samtidig så vil hvordan barnet blir påvirket, og involveres, avhenge av konfliktens intensitet, innhold og uttrykk (Heggdalsvik, 2020, s. 75-76).

Heggedalsvik (2020, s.76-77) viser til at foreldrekonflikter kan føre til både internaliserende og eksternaliserende vansker for barn, altså diverse atferdsproblemer, angst depresjon, tilbaketrekning og somatiske plager. Bufdir publiserte en veileder om samværsvegring i 2020 hvor man tilnærmer seg lojalitetskonflikt. Veilederen viser at barn kan havne i en lojalitetskonflikt når foreldrene har ulike og negative oppfatninger og perspektiver overfor hverandre. Noen barn kan da avvise en forelder fordi det blir for vanskelig å balansere mellom to foreldre som er i konflikt og utvikle en unngåelsesatferd (Bufdir,2020, 29-30). Konsekvenser for barn som blir involvert og påvirket av foreldrekonflikt kan derfor være svært sammensatt for barnet, og det vil være avgjørende for barnet hvordan foreldrene håndterer konflikten (Heggedalsvik,2020, s. 75).

Sudland og Neumann (2001, s. 684) viser til forskning som tilsier at barn av foreldre som er i konflikt har høyere forekomst av emosjonelle skader. Barna kan være i risiko for å utvikle langsiktige tilpasningsproblemer i tillegg til psykiske plager som depresjon, angst, skoleproblemer, sinne og aggresjon og lav selvtillit. Forfatterne viser til at forskningen kan bekrefte at barn som har foreldre i en foreldrekonflikt utgjør en sårbar gruppe. Sudland og

Neumann (2020, s. 684) viser samtidig til at det er begrenset kunnskap om hvordan konflikt påvirker foreldrenes foreldreferdigheter. Man vet også at det er varierende i hvilken grad barn blir påvirket av at foreldrene er i konflikt og at dette er avhengig av hvilken alder barnet er i og hvor involvert barnet blir i foreldrekonflikten. Sudland og Neumann (2020, s. 684) viser videre til at tidligere studier fremhever at konflikt kan påvirke foreldrenes emosjonelle og psykiske helse, og at dette videre kan skape utfordringer i foreldrerollen, blant annet ved at foreldrene ikke da klarer å være foreldre med en full emosjonell tilstedeværelse. Et samlivsbrudd kan for eksempel oppleves som svært belastende for foreldre ved at det oppleves som en såpass stor belastning at en ikke lenger er i stand til å ivareta barna og barnets behov slik man egentlig ville gjort, og at barnet i ytterste konsekvens utsettes for omsorgssvikt (Heggedalsvik, 2020, s. 76).

3.4 Barnets beste

Barnets beste er et grunnleggende prinsipp i barneverntjenesten, samt at det foreligger juridiske føringer for barnets beste under fordeling av samvær. Barneloven og barnevernloven skal legge til grunn for at de vurderinger og avgjørelser som tas, skal være barnets beste (Breivik og Mevik, 2012, s. 114).

I barneloven §48, om *Det beste for barnet* sier loven at:

"Avgjerder om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med og samvær, og handsaminga av slike saker, skal først og fremst rette seg etter det som er best for barnet.

Ved avgjerda skal det takast omsyn til at barnet ikkje må bli utsett for vald eller på anna vis bli handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa vert utsett for skade eller fare."

Barnets beste uttrykkes også i barnevernloven §4-1 om hensynet til beste:

"Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen"

Barnets beste fremkommer også i FNs barnekonvensjon, artikkel 3 hvor det formidles i en forkortet utgave om at:

«Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.» (Regjeringen, 2000).

Videre fremkommer det i artikkel 12 om at:

«barnet har rett til å si sin mening i alt som vedrører det og barnets meninger skal tillegges vekt» (Regjeringen, 2000).

Prinsippet om barnets beste viser til at alle beslutninger om barnet skal ta utgangspunkt i hvilken situasjon barnet står, hvilke behov barnet har og hvilke forutsetninger barnet har. Hva som er barnets beste vil derfor være oppe for tolkning, samtidig som vurderingen skal tas knyttet opp for hva som er best for akkurat det ene, individuelle barnet (Sandberg, 2010, s. 65). Sandberg (2010, s. 65) viser videre til Barnekonvensjonens artikkel 3 og 12 komplementerer hverandre, og at prinsippet om barnets beste må skje sammen med barnet, da man ikke kan anvende Barnekonvensjonens artikkel 3, uten å involvere artikkel 12.

Som vi ser foreligger det nær sammenheng mellom prinsippene om barnets beste i barnevernloven, barneloven og barnekonvensjonen ved at alle handlinger som berører og angår barnet, skal være til barnets beste. Samtidig så har barnet rett til informasjon og å få mulighet til å bli hørt. Å bli hørt trenger ikke å ha den betydningen av at barnet får bestemme da dette vil avhenge av hvilke avgjørelser som skal tas og barnets modenhet (Sandberg, 2010, s. 65). Barnets modenhet vil variere, og det er også derfor vurderingen om barnets beste skal tas i sammenheng med det individuelle barnet.

Ask og Eide (2018, s. 68) formidler at en må se og forstå barnet ut ifra hvilken situasjon barnet er i, og videre på barnets premisser. Dette innebærer at barneverntjenesten og barnets omsorgspersoner må ha den oppfatningen av at barnet har egne ønsker og behov når det skal tas vurderinger om hva som er barnets beste. Ask og Eide (2018, s. 69) viser

videre til at det kan være utfordrende for barnevernsarbeidere å skape en forståelse for hvilke opplevelser barn og voksne har, og hvilket perspektiv de innehar.

Barnevernsarbeideren må på denne måten se barnets og de voksnes individuelle sammenhenger for så å avveie og balansere de forskjellige elementene som er for barnets beste, samt hvilken kunnskap og hvilket lovverk som foreligger (Ask og Eide, 2018, s. 69).

3.5 Tidligere forskning om saksbehandleres erfaringer med foreldrekonfliktsaker

Det er blitt foretatt forskning på hvordan saksbehandlere ansatt i barneverntjenesten opplever å arbeide med foreldrekonfliktsaker, også med foreldre som er i høykonflikt. I dette kapitlet redegjør jeg for noe av denne forskningen.

Sudland og Neumann (2020) viser at det kan foreligge en enighet om at foreldre som er i en høykonflikt kan ha en risikofaktor for barns utvikling, men at det kan være utfordrende for saksbehandleren og vurdere alvorlighetsgraden og konflikten og dens potensielle skadevirkninger for barnet når den primære bekymringen er at foreldrene er i konflikt. Forfatterne peker på at saksbehandlerne kan erfare at det er utfordrende å se på hva som er normale og ikke normale konflikter knyttet til samlivsbrudd, og hvordan den pågående konflikten påvirker foreldrenes omsorgsevne (Sudland & Neumann, 2021, s. 683-684).

Sainia mfl. (2018) forsket på hvordan saksbehandlere som er ansatt i barneverntjenesten erfarte møtet med foreldre som er i konflikt og fant at saksbehandlerne kunne oppleve et forhøyet stressnivå når de arbeidet med saker hvor familien var i en pågående barnefordelingssak. Saksbehandlerne erfarte at det kunne skyldes at det var gjentatte påstander og anklager fra hver av partene mot hverandre og at foreldrene var i konflikt med hverandre (Sainia mfl., 2018, s. 127). Sainia mfl. (2018) fant videre at det var hyppigere kontakt mellom saksbehandlere og foreldre som var i konflikt, enn det var i andre saker som omhandlet en annen problematikk hvor det forelå en bekymring for barnets omsorgssituasjon. Dette kunne begrunnes i at foreldre som var i konflikt ofte gav motstridende informasjon, og saksbehandlerne kunne oppleve det som utfordrende å få tak i rett informasjon (Sainia mfl., 2018, s. 128). Saksbehandlerne erfarte å bli presset av både

foreldre og advokater om å velge side i konflikten noe som førte til et forhøyet stressnivå hos saksbehandleren, selv om saksbehandleren var klar over at det var utenfor barneverntjenestens mandat å ta stilling til en barnefordeling (Sainia mfl., 2018, s. 131). I tillegg til at saksbehandlerne opplevde at det var lite, til ingen retningslinjer for hvordan saksbehandleren skulle arbeide med familien som var involvert i konflikten, så opplevde også saksbehandlerne at de ikke innehadde nok kompetanse for hvordan de skulle håndtere foreldrekonflikter (Sainia mfl., 2018, s. 131). Forskningen viste derfor at saksbehandleren som allerede slet med store saksmengder, opplevde å bli overveldet og ineffektiv når de arbeidet med foreldre som var i konflikt, fordi at saksbehandleren selv ikke opplevde å ha en spesialisert kompetanse på dette området (Sainia mfl., 2018, s. 127).

Jevne (2017, s. 43) valgte også å studere hvordan saksbehandlere arbeider med å både forstå og håndtere saker som befinner seg i et juridisk grenseland mellom barneloven og barnevernloven. Jevne viser til at saksbehandlerne opplever å stå i flere dilemmaer om saken er en barnevernssak eller barnelovesak. Jevnes analyser kunne vise til at der det forelå bekymringer for rus, vold og overgrep gav det gode argumenter for barneverntjenesten til å undersøke, mens i sakene hvor bekymringene var knyttet til «rene» konflikter resulterte i vanskeligere kategoriseringer for barnevernet. Barneverntjenestene brukte da barnets symptomer, barnets involvering i konflikt og foreldrenes evne og vilje til å arbeide med saken, brukt som argument for å kategorisere om saken hørte til barnevernet eller ikke (Jevne, 2017, s. 43). Jevne (2017) undersøkte videre hvilke erfaringer saksbehandlere gjorde seg, og fikk beskrivelser som tilsa at saksbehandlerne mottok både omfattende og motstridene informasjon fra foreldrene når barnevernet hadde åpnet en undersøkelse. Dette kunne omhandle bekymringer for barnets omsorgssituasjon hos den andre forelderen, noe som førte til at saksbehandleren stod i et dilemma for om denne informasjonen skulle forstås som en bekymring eller en beskyldning (Jevne, 2017, s. 43). Jevne (2017, s. 44) fant også at saksbehandleren opplevde å stå i flere dilemmaer når det gjaldt å finne balansen mellom det å fokusere på barnet og på foreldrene. Informantene kunne vise til at det var viktig å lytte til foreldrenes bekymring for å kunne utforske barnets situasjon, samtidig så

kunne det også foreligge en bekymring for hvordan barnet blir brukt av foreldrene under konflikten (Jevne, 2017, s.44)

Tidligere forskning viser til de ulike problemstillingene som barnevernsarbeidere kan oppleve å møte på i foreldrekonfliktsaker. Både å vurdere alvorlighetsgraden i forhold til konflikten (Sudland & Neumann, 2021, s. 683-684), men også å navigere seg frem i forhold til foreldrenes sannheter, påstander og skyldfordelinger (Sainia mfl., 2018, s. 127). Sainia mfl. (2018, s. 131) kunne vise til at saksbehandleren i slike saker kunne oppleve å bli overveldet da man i tillegg har store saksmengder i andre saker. Å arbeide med foreldrekonflikt blir for saksbehandlerne også tidkrevende, fordi saksbehandleren mottar både omfattende og motstridende informasjon fra foreldrene (Jevne, 2017, s. 44). Dette er forskning som er særlig relevant for denne oppgaven, og som er viktig å ta med seg videre.

4.0 Metode

I dette kapittelet skal det redegjøres for oppgavens metodologiske perspektiv ved å vise til framgangsmåten som er benyttet i innsamling og bearbeiding av studiets data. Dette gjøres først ved å vise til hvilken vitenskapsteoretisk posisjon min tilnærming til tema og problemstilling innebærer, samt beskrivelser og begrunnelser for valg av metode. Videre følges den metodologiske prosessen- fra valg av metode, utarbeiding av intervjuguide, utvalg og rekruttering, datainnsamling, transkribering og analyse. Avslutningsvis belyses det forskningsetiske spørsmål, samt vurderinger og refleksjoner som tatt underveis i forhold til forskningens overføringsverdi og min posisjon i forhold til informantene.

4.1 Kvalitativ metode

Thagaard (2009, s. 18) viser til at kvalitativ metode er særlig egnet dersom man ønsker å vektlegge de sosiale fenomenenes egenskaper og karaktertrekk. Metoden har som formål å skape en forståelse av sosiale fenomener, og på basis av en analyse så kan man vise til at forståelsen for de sosiale fenomenene har overførbarhet til andre tilsvarende situasjoner (Thagaard, 2009, s.18). Formålet med forskningen er å analysere tekst gjennom mening og

fortolkning for å oppnå en gjengivelse og dypere forståelse for informantens perspektiv. Slik vil man kunne utvikle forståelser, begreper og teori på bakgrunn av det empiriske materialet, istedenfor å innsamle data for å teste ulike hypoteser på forhold situasjoner (Thagaard, 2009, s.18).

Denne masteroppgaven er basert på en kvalitativ undersøkelse hvor jeg har brukt intervju som metode for datainnsamling. Problemstillingen er styrende for hvilken metode som er best egnet til å belyse denne. Denne oppgavens problemstilling søker å skape forståelse for *hvordan barneverntjenestens arbeid preges av foreldre som er i konflikt og hva saksbehandlere opplever som særlig utfordrende i arbeid med slike saker*. Jeg har valgt å benytte meg av kvalitativ metode fordi det omfatter færre enheter og handler i større grad om dybdeinformasjon fra hver enkelt informant, i motsetning til kvantitativ metode som ofte forholder seg til store datamengder og statistikk (Thagaard, 2009, s.17).

4.1.1 En fenomenologisk-hermeneutisk tilnærming

Hvilken vitenskapsposisjon forskeren har, har betydning for hvilken forståelse forskeren søker informasjon om, og er videre et utgangspunkt for den forståelsen som forskeren utvikler (Thagaard, 2009, s. 35). Det vil si at hvilket kunnskapssyn og kunnskapsproduksjon forskeren sitter med er påvirket av den vitenskapsteoretiske posisjonen som forskeren har med seg, og spiller en stor rolle innenfor kvalitativ metode.

I denne oppgaven bruker jeg både en fenomenologisk og hermeneutisk tilnærming. Formålet med oppgaven er å undersøke hvordan saksbehandlere som er ansatt i barneverntjenesten, opplever å møte saker der foreldrene er i konflikt. Jeg undersøker også hva saksbehandlerne opplever som særlig utfordrende i arbeidet med slike konfliktsaker. På bakgrunn av dette så søker jeg etter å oppnå en forståelse for saksbehandlerne opplevelse, noe som kan ses i lys av fenomenologien. Samtidig så tar jeg i bruk en tematisk analyse for å fokusere på mening, kontekst og forforståelse, hvor jeg fortolker datamaterialet og ser det i lys av større sammenhenger (Thagaard, 2009, s.39).

Fenomen betyr «det som viser seg», mens «Logos» på annen side betyr «lære».

Fenomenologi er med dette læren om det som viser seg i erfaringen. Som tankeretning er fenomenologi rettet mot å undersøke ting i verden slik man opprinnelig og umiddelbart erfarer dem (Thagaard, 2009, s. 38). Fenomenologien åpner opp for at en kan utforske informantens erfaringer og opplevelse av egen situasjon. Ved en fenomenologisk undersøkelse er hensikten å oppnå innsikt i hvordan en person, i en bestemt kontekst, forstår et gitt fenomen. Oppmerksomheten rettes mot verden slik den oppleves, konkret, fra et subjektivperspektiv (Thagaard, 2009, s. 38). Slik kan man forstå sosiale fenomener ved å undersøke informantens perspektiv og beskrivelser av egne opplevelser.

I denne oppgaven skal jeg formidle dataene som er innhentet gjennom å intervju informantene, men jeg skal også analysere den totale datasamlingen gjennom en tematisk analyse. Ikke bare skal jeg få innsikt i informantenes erfaringer og livsverden, men jeg skal også søke etter sammenhenger for å kunne utvikle en forståelse av helheten (Thagaard, 2009, s. 41). Dette er noe man kan se i lys av hermeneutikkens fortolkningsvitenskap som vektlegger at fenomener kan tolkes på flere nivåer ved å fortolke informantens erfaringer og opplevelser. Dette gjør man ved å sette et fokus på et dypere meningsinnhold enn hva som umiddelbart vises for oss. Hermeneutikk handler derfor om søken etter å forstå noe vi i utgangspunktet ikke forstår (Thagaard, 2009, s.39). Den hermeneutiske sirkel viser til hvordan vår forforståelse foregår i en prosess, og forstås som en spiral som aldri stopper. Min bakgrunn som er preget av mine erfaringer, verdier og opplevelser gir et grunnlag for hvordan jeg, med min forforståelse, forstår det jeg søker. Dette gjør at jeg, med min forforståelse, fortolker deler av materialet mitt, noe som igjen fører til at jeg får en ny forforståelse for det helhetlige materialet (Lægreid og Skorgen, 2014, s. 12-13). Dette gjør at jeg, med min forforståelse for det hele materialet, fortolker deler av materialet på bakgrunn av den nye forforståelsen jeg innehar. På den måten så kan jeg ikke forstå helheten uten å se på deler av materialet, og jeg kan ikke forstå deler av materialet uten å se på helheten av materialet (Lægreid og Skorgen, 2014, s. 12-13). På den måten kan jeg utvide min forståelse av mitt tema gjennom stadig dypere meningsdannelser. I denne oppgaven vil jeg, ved å se på

ulike teorier, oppnå et dybdeperspektiv som er nyttig for å ta for seg saksbehandlerens opplevelser og meninger i arbeidet med foreldrekonflikter.

4.2 Det kvalitative intervjuet

Kvale og Brinkmann beskriver at det å skape en forståelse for informanten gjennom dens perspektiv, er formålet med et kvalitativt forskningsintervju (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42). I denne oppgaven har jeg forsøkt å møte gode standarder og har gjennomført intervjuundersøkelsen i lys av Kvale og Brinkmanns (2015, s. 137) syv stadier:

Det første stadiet er tematisering (1) hvor man beskriver formålet og egen oppfattelse av emnet som skal undersøkes. Denne oppgaven undersøker barneverntjenestens møte med foreldrekonflikter, da det foreligger lite forskning knyttet til tematikken i tillegg til at dette er noe jeg er nysgjerrig på. Videre har jeg vurdert at, siden jeg ønsker å innhente informantenes opplevelse, så tar jeg i bruk kvalitativ metode. Det andre stadiet er planlegging (2) hvor man tar hensyn til alle de syv stadiene man skal igjennom under intervjuundersøkelsen. Her har jeg reflektert og tenkt over hvilken kunnskap jeg ønsker å innhente og hvilke moralske implikasjoner denne studien kan medføre. Det tredje stadiet er selve intervjuet (3). I dette stadiet har jeg jobbet med en intervjuguide og gjennomført intervjuer på grunnlag av denne. Det fjerde stadiet er transkriberingen (4) hvor jeg har transkribert fra tale til skriftlig tekst. Dette har vært en del av prosessen hvor jeg har klargjort intervjumaterialet for analyse. Det femte stadiet er analyse (5) hvor jeg har foretatt en tematisk analyse for å få en dyptgående forståelse om sentrale tema for oppgaven som fremkommer i intervjumaterialet. Det sjette stadiet er verifisering (6) hvor jeg har undersøkt om mine funn er valide, pålitelige og i hvilken grad de er generaliserbare. Det syvende stadiet er rapportering (7) hvor jeg viser til funnene og etiske vurderinger i en form som overholder vitenskapelige kriterier (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 137)

4.2. 1 Planlegging av undersøkelsen

All forskning skal være basert på frivillig, informert samtykke. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH) definerer prinsippet om informert

samtykke slik: som hovedregel skal forskningsprosjektet som inkluderer personer, settes i gang bare etter deltakernes informerte og frie samtykke. Informantene har til enhver tid rett til å avbryte sin deltakelse, uten at dette får negative konsekvenser for dem (Forskningsetikk.no). Jeg hentet derfor informasjonsskriv med samtykke skjema hos Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD) og fylte dette ut etter mitt prosjekt sine beskrivelser. Siden dette forskningsprosjektet forutsetter behandling av personopplysninger, var jeg dermed pliktig til å melde inn prosjektet for godkjenning til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Jeg vedla derfor informasjonsskrivet med samtykkeskjema og intervjuguide i søknaden min, og NSD godkjente søknaden raskt (Vedlegg 3). Når denne godkjenningen var klar så startet jeg arbeidsprosessen med rekruttering av informanter og gjennomføring av intervju.

4.2.2 Intervjuguide

Kvale og Brinkmann forklarer intervjuguiden som et manuskript der intervjuforløpet struktureres som mer eller mindre stram og som kan inneholde temaer som skal dekkes (Kvale og Brinkmann, 2021, s.162). For denne oppgaven utviklet jeg en tematisk intervjuguide som jeg forholdt meg til under intervjuene. Spørsmålene i intervjuguiden (Vedlegg 2), ble dannet på bakgrunn av hva jeg anså som interessant og viktig å få informasjon om og som var relevant for å besvare oppgavens problemstilling. Jeg delte inn intervjuguiden i fem hovedtemaer med medfølgende underspørsmål til hvert tema:

Jeg startet intervjuguiden med litt innledende informasjon om meg og min oppgave, samt å gå informant opplysninger om deltakelsen og dens rettigheter før man går nærmere inn på informantens bakgrunn som utdannelse og antall år med erfaring fra arbeidet i barneverntjenesten og hvordan barneverntjenesten er organisert.

Neste hovedtema omhandler hvilken erfaring saksbehandler har med saker hvor foreldre er i konflikt med hverandre hvor informantene redegjør for hva de anser som foreldrekonflikt og høykonflikt, samt hvilken erfaring saksbehandleren har i arbeidet med slike saker. Andre hovedtema omhandler saksbehandlerens opplevelser og følelser i arbeidet med

foreldrekonfliktsaker, hvor informantene forteller om hvordan de opplever å arbeide med foreldrekonflikt og hvilke spesielle utfordringer saksbehandleren opplever å møte på med slike saker.

Tredje hovedtema omhandler hvordan saksbehandleren opplever samarbeidet med foreldrene og hvilke forventninger saksbehandleren kan opplever å bli stilt med. Fjerde hovedtema undersøker hvilke tanker saksbehandler har om egne erfaringer og hvilke ferdigheter og kompetanse saksbehandleren anser som særlig viktig i arbeidet med foreldrekonfliktsaker.

Femte hovedtema omhandler spørsmål om barneverntjenestens organisering kan ha betydning for hvordan saksbehandleren arbeider med saker hvor det er foreldrekonfliktsaker. I denne oppgaven gjorde jeg ikke funn som tilsa at barneverntjenestens organisering har en påvirkning for hvordan foreldrekonflikter kan påvirke barneverntjenestens arbeid. Det fremkommer derfor ikke noe informasjon om dette i analysen. Avslutningsvis i intervjuguiden inviteres saksbehandler til å bidra med viktige temaer som ikke er snakket om, men som omhandler barneverntjenestens arbeid med foreldrekonfliktsaker.

Under arbeidet med intervjuguiden reflekterte jeg over at flere spørsmål var identiske, og hvorvidt det var nødvendig å stille flere identiske spørsmålene til informanten. Jeg opplevde likevel at når jeg stilte disse spørsmålene så reflekterte informanten over ulike aspekter for når spørsmålene ble stilt, noe som gjorde at det kom flere svar underveis i intervjuet. Som nevnt så ble temaene om hva som ansås som hensiktsmessig å innsamle informasjon, altså hvordan saksbehandleren opplevde møtet med foreldrekonflikter, laget ved bruk av intervjuguiden. Under intervjuet ble rekkefølgen av temaene bestemmes underveis, slik at jeg fikk mulighet til å følge informantens fortelling. På denne måten sørger jeg for å få informasjon om de temaene jeg hadde fastlagt på forhånd, samtidig som at jeg kan følge den enkelte informants forutsetninger. Jeg var på forhånd også åpen for at informanten kunne ta opp temaer som jeg ikke hadde planlagt på forhånd.

4.2.3 Rekrutteringsprosess og utvalg av informanter

Thagaard (2009) viser til at forskeren må definere utvalget som undersøkelsen baserer seg på for å finne ut av hvem man skal få informasjonen av og at en bør velge informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som samsvarer i forhold til problemstillingen og undersøkelsens perspektiver (Thagaard, 2009, s. 55). Thagaard argumenterer også for at antall informanter ikke bør være av en størrelse hvor det har negative virkninger for gjennomføringen av dype analyser, noe som gjennomføres i denne oppgaven (Thagaard, 2009, s. 60). Dette kan videre ses i lys av Johannessen mfl. (2016, s. 113) som beskriver at hensikten med kvalitative intervjuer er å få informasjon fra informanter som har fylldige beskrivelser, slik at problemstillingen kan belyses fra flere sider. Forfatteren viser til at det er ønskelig å motta mye informasjon fra et begrenset antall informanter, uten at datamaterialet blir for omfattende (Johannessen, 2016, s. 114)

I lys av dette så vurderte jeg det som hensiktsmessig å forsøke å rekruttere mellom fire og seks informanter som var ansatt som saksbehandlere i kommunal barneverntjeneste. Bakgrunnen for valg av størrelse var at jeg ønsket å inneha en god oversikt over hver enkelt informant og informantens bidrag til intervjuene. Samtidig var det også viktig for meg med dette antallet informanter på grunn av oppgavens størrelse og tidsrommet knyttet til innlevering av oppgaven. Jeg var klar over at dersom jeg hadde økt antallet informanter, så kunne dette hatt negative virkninger for hvordan jeg skulle gjennomføre min tematiske analyse i form av at jeg hadde hatt mindre oversikt over intervjumateriale og arbeidet med både transkribering og analyse kunne blitt gjennomført mindre detaljert. Likevel så er et viktig argumentasjonsmoment at dersom jeg hadde hatt flere informanter så kunne dette bidratt til økt kunnskap, ytterligere troverdighet, validitet og generaliserbarhet.

Hensikten med denne studien er å få saksbehandlere som er ansatt i barnevernet til komme med beskrivelser om hvilke erfaringer de har med foreldrekonflikter og hva de opplever som utfordrende å jobbe med slike saker. Kriteriet for deltakelse var derfor at informanten måtte være ansatt i barneverntjenesten og måtte ha erfaring med å arbeide med foreldrekonflikt.

Jeg stilte ingen kriterier til kjønn, alder, barneverntjenestens størrelse eller hvor barneverntjenesten var geografisk plassert i form av at den tilhørte en liten eller stor kommune. Begrunnelsen for dette var at jeg ikke anså dette som avgjørende for å få viktig informasjon for å belyse min problemstilling. Jeg anså det videre som en fordel dersom informantene kom fra ulike typer organisering innad i barneverntjenesten, i form av en spesialist eller generalistmodell, men brukte ikke dette som et kriterium i rekrutteringsfasen.

Det kom som en overraskelse hvor tidkrevende det skulle være å rekruttere informanter enn hva jeg hadde forventet. Til å begynne med så ble det sendt en e-post forespørsel til ti ledere i barneverntjenesten, lokalisert ulikt rundt om i Norge. Hos noen barneverntjenester forelå det ikke kontaktinformasjon til lederne for de ulike barneverntjenesten, og jeg sendte derfor bare e-post til den mailadressen som stod på nettsiden. Dette resulterte i en respons fra bare en tjeneste. I alle deltakelsesinvitasjonene vedla jeg informasjonsskrivet og skrev litt kort om barneverntjenesten hadde et ønske om å delta i prosjektet. Jeg sendte også noen bekreftelse-poster for å sjekke om forespørselen om deltakelse i prosjektet var kommet frem dit den skulle og ble respondert med at jeg ville bli kontaktet dersom noen var interessert i å delta. Jeg besluttet på bakgrunn av dette å sende e-post til 30 barneverntjenester noe som resulterte i mye respons. Jeg fikk da rekruttert fem informanter, og anså dette som et nødvendige antall informanter for å kunne undersøke min problemstilling på en tilstrekkelig god måte innenfor rammene av masteroppgaven.

4.2.4 Deltakere

Jeg endte til slutt opp med fem informanter som var ansatt i forskjellige barneverntjenester rundt om i Norge. De fem ulike informantene hadde alle en utdanningsbakgrunn som barnevernspedagog eller sosionom. Alle hadde jobbet over to år i barneverntjenester, enten ved den samme, eller hos andre barneverntjenester før de ble ansatt i den de jobbet i nå. Tre informanter jobbet i en barneverntjeneste som var organisert etter en spesialistmodell, mens to informanter var organisert i en barneverntjeneste etter en generalistmodell.

Hvordan barneverntjenestene er organisert vil si hvordan de ansatte er inndelt for å ivareta de ulike oppgavene i ulike faser i barnevernsarbeidet. Det vil si at noen av informantene jobbet bare som saksbehandler innenfor undersøkelser og hjelpetiltak, mens andre fulgte sin klient gjennom de ulike fasene i saksforløpet. Felles for alle informantene var at de hadde erfaringer i arbeidslivet som saksbehandler i arbeidet med foreldrekonflikter. Jeg kan derfor argumentere for at utvalget av informanter ville gi ulike nyanser og variasjoner med informasjon med tanke på informantenes erfaringer.

4.3 Gjennomføring av intervjuene

Når intervjuene skulle foretas så var samfunnet både i en nedstengning og en gjenåpning på grunn av koronapandemien. Informantene fikk valget om å foreta fysiske intervju og intervju som var utført digitalt over Zoom med en diktafon-app gjennom Nettskjema. Dette er to apper som er anbefalt fra OsloMet, og som møter kriterier for sikkerhets- og personvern hensyn når det gjennomføres digitale intervjuer. Både på grunn av helsemessige, praktiske og geografiske årsaker var det bare sistnevnte som ble benyttet. I alle intervjuene ble informantene opplyst om hvordan intervjuet ville gå for seg og måtte også gi et muntlig samtykke til dette.

I forkant av intervjuene sendte jeg ut et informasjonsbrev og gjentok dette i selve intervjusituasjonen. Informanten måtte samtykke muntlig til at de skulle delta på prosjektet, gjennom zoom, med en lydopptaker, som var anbefalt for dette formålet. Jeg var opptatt av at informanten skulle få vite litt om hovedtrekkene i det jeg ønsket å undersøke, for så å gi sitt samtykke på at de fortsatt ønsket å delta. Jeg informerte også informanten om hvilke rettigheter informanten hadde og at dette var en frivillig deltakelse som informanten kunne trekke seg fra når som helst i prosessen. Informantene fikk videre vite om sine rettigheter i forbindelse med personvern og at deltakerne var sikret full anonymitet. Jeg begynte så å prate litt om meg og kort om min bakgrunn og grunnlaget for valg av tema for oppgaven. Jeg erfarte at dette var en positiv måte å starte intervjuet på. Det fungerte også godt å ta i bruk den tematiske intervjuguiden som også startet med helt generelle bakgrunns spørsmål om informanten.

Et kvalitativt forskningsintervju er en samtale mellom forsker og informant som bærer preg av fastlagte temaer som forskeren ønsker å få informasjon om. I denne studien har jeg tatt i bruk av en semistrukturert intervjuform som karakteriseres ved en delvis strukturert tilnærming, som utføres i overensstemmelse med en intervjuguide. Et semistrukturert intervju fokuserer på informantens opplevelse av temaer som forskeren har valgt (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 44). Dette vil si at jeg sørger for å stille de samme spørsmålene til alle informantene, selv om intervjuet gjennomføres mer åpent med ytterligere fokus på en samtale, noe som gjør at analyseprosessen blir enklere når det gjelder å sammenligne svarene. Ved bruk av denne intervjumetoden opplevde jeg til tider at det kunne være utfordrende å møte informanten der den var gjennom hele intervjuet fordi jeg forholdt meg til min intervjuguide med spørsmål, som jeg ønsket at informanten skulle besvare. På denne måten, ved å ha fokus på mine behov, kan jeg ha gått glipp av interessante funn som kunne vært med på å belyse temaet ytterligere.

Under intervjuet var jeg særlig oppmerksom på å vise at jeg hadde interesse for det som ble formidlet, spesielt i første intervjuet sa jeg mye "mhm". Jeg erfarte underveis at jeg avbrøt personen med disse bekreftelsene på at jeg lyttet etter, og begynte heller å nikke eller å smile etter hvert som informantene delte. Informantene gav mye informasjon om hvordan de opplevde det var å arbeide med saker som omhandlet foreldrekonflikt gjennom gode eksempler. Intervjuene varte alt fra 45 til 75 minutter.

Som nevnt så ble alle intervjuene gjennomført gjennom Zoom, en app som var godkjent for dette formålet. Jeg var spent på hvordan dette ville fungere med tanke på at det ikke ble et fysisk møte og ble overrasket over hvor bra det gikk. Gjennom alle intervjuene var både bilder og lyd tydelig og klart, og vi fikk mulighet til å skape en god intervjusituasjon til tross for at det ikke var et fysisk oppmøte. Jeg merket stor forskjell på meg som intervjuet fra første og til siste intervju. Jeg hadde ikke spesiell erfaring med å intervju andre før, og klarte gradvis å bli mer avslappet i rollen som intervjuer, noe jeg føler at også økte kvaliteten på intervjuene i form av at jeg kunne stille oppfølgings spørsmål etter hvert som jeg ble mer

komfortabel. Etter hvert som jeg også foretok meg transkriberinger så jeg at det var noen steder hvor jeg kunne stilt andre oppfølgings spørsmål for å få mer utdypende svar. Dette satte i gang refleksjoner hos meg i intervjusituasjoner, og gjorde at jeg tenkte mer over hvordan jeg formulerte mine oppfølgings spørsmål, og hvordan jeg eventuelt kunne videreføre dette med inn i neste intervju. Jeg vil likevel presisere at dette kun gjaldt oppfølgende spørsmål på hva informantene hadde svart på mine spørsmål fra intervjuguiden, og handlet i stor grad om at jeg som intervjuer fikk mer erfaring og ble tryggere i forhold til det å stille oppfølgende spørsmål.

4.3.1 Lydopptaker og transkribering

Før jeg startet selve intervjuet måtte informanten samtykke til jeg tok i bruk en lydopptaker og ble informert om prosessen knyttet til oppbevaring og sletting av opptak etter hvert som det ble foretatt anonymiserte transkriberinger. Jeg ønsket å ta i bruk en lydopptaker av flere årsaker. Fordelen med opptak er at alt som sies, blir bevart. På denne måten ville jeg kunne konsentrere meg om informanten og på informantens eventuelle reaksjoner. Slik ville jeg også få mulighet til å bruke informantens ordrette sitater. Ved bruk av en lydopptaker sitter jeg igjen med fyldigere data og vil, i intervjusituasjonen, få mulighet til å gi informanten tilstrekkelig oppmerksomhet for at intervjuet får en god flyt, og har muligheten til å respondere på informantens formidlinger noe som resulterer i at man kan oppnå å styrke datainnsamlingen. I tillegg til dette så vil jeg gjennom å gi informanten tilstrekkelig oppmerksomhet, kunne oppnå mer personlig kontakt. Dette velger jeg å se i sammenheng med Thagaards (2009, s 14) formidling om at relasjonene som etableres i intervjusituasjonen, er avgjørende for kvaliteten på materialet.

Min veileder, og tidligere forelesere har kommet med anbefalinger om å transkribere med en gang man har gjennomført et intervju. Etter første intervju transkriberte jeg intervjuet og fikk med dette mulighet til å reflektere over hvordan jeg formulerte spørsmål og om besvarelsene ble i stor nok grad utdypet. Jeg fant flere eksempler i intervjuet hvor jeg skulle ønske at jeg hadde stilt et oppfølgende spørsmål til det som ble sagt. Jeg brukte derfor denne muligheten til å forbedre meg til neste intervju slik at jeg kunne styrke

informasjonsinnhenting fra intervjuet ytterligere. Etter å ha utført intervjuene gjennom diktafon- appen på Nettskjema så kunne jeg finne lydsporene der overføre dem til en ekstern harddisk. Jeg hadde på forhånd laget en fargekode til hver og en barneverntjeneste slik at jeg alltid hadde oversikt over hvilken barneverntjeneste datamaterialet var fra, som rød barneverntjeneste og gul barneverntjeneste. Jeg brukte mellom fem til åtte timer på hver transkripsjon og endte opp med 70 sider av transkribert intervjumateriale. Dette var fordi at jeg brukte god tid for å få med hvert enkelt ord av det som ble sagt, slik at jeg ingenting ble utelatt. Tjora beskriver at det kan være utfordrende å være rent objektiv når man transkriberer da det krever at forskeren innehar en bevissthet knyttet til informantens dialektord, pauser og ord som blir utelatt, men som kan gi en helhet i setningen (Tjora, 2012, s.173). Der informanten brukte tid på å tenke så markerte jeg dette med (...) tegn. Der informanten lo så markerte jeg dette med *ler*.

Kvale og Brinkmann (2015, s. 106) beskriver konfidensialitet som en referanse for en enighet med informanten om hva som kan gjøres med dataene som blir et resultat av deres deltakelse. Dette innebærer som regel at private fakta om deltakeren ikke avsløres, og at deltakeren har en status som anonym. Med dette så menes det at man kan bruke fiktive navn og endre personlige kjennetegn for informanten i oppgaven. På denne måten så endrer man informasjonsformen uten å endre betydningen av det informanten bidrar med av informasjon. I denne oppgaven har deltakerne fått full anonymitet for å sikre at informantene eller barneverntjenestene informantene jobber i, ikke kan identifiseres (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 300). Dersom informanten nevnte noe som kunne identifisere hvem han eller hun var, eller brukte kommunenes navn så markerte jeg dette med "Barneverntjenesten i kommunen". Siden jeg også har intervjuet personer fra ulike steder i landet, noe som også innebærer personer med ulike dialekter, så har jeg endret skriftteksten til å bare inneholde bokmål. Under endringer av skriftteksten til bokmål har jeg vært oppmerksom på at ulike nyanser og det substansielle innholdet i språket ikke skal endres eller forsvinne.

Selv om intervjuene ble foretatt gjennom Zoom så opplevde jeg at lyden på opptakene var klar og tydelig. Lydkvalitetene gjorde derfor arbeidet med transkribering mindre tidkrevende enn hva jeg tenkte det kom til å være. Noen ganger måtte jeg høre det samme om igjen før jeg forstod hva som ble sagt. Jeg opplevde å gå en god erfaring med å transkribere lydfiler fra intervjuene da det resulterte i at jeg, på et tidlig tidspunkt, fikk god oversikt over hva mitt datamateriale bestod av og jeg startet analyseprosessen allerede under transkriberingen etter det første intervjuet.

4.4 Tematisk analyse

I denne oppgaven har jeg valgt å foreta en tematisk analyse. Denne tematiske tilnærmingen kan ses i sammenheng ved at man, i et datamateriale, analyserer frem sentrale temaer, både eksplisitte og mer implisitte, og har temaene i fokus. Dette innebærer at man foretar en sammenligning av det totale datamaterialet, hvor man grupperer data med viktige fellestrekk, i analytiske, tematiske kategorier. Ved å sammenligne informasjonen kan man få en dyptgående forståelse om hvert enkelt tema (Thagaard, 2009, s.171).

En tematisk analyse innebærer derfor at teksten deles inn i ulike kategorier som representerer temaer som er sentrale i det aktuelle datamaterialet, og som er egnet til å belyse problemstillingen. Når man sammenligner de ulike temaene som kommer fram i intervjuene med de forskjellige informantene, er det derfor viktig at informasjonen faktisk er sammenlignbar. De temaene som vektlegges gjennom det analytiske arbeidet, bør derfor inneholde utfyllende informasjon som informanten har bidratt med. I en tematisk analyse vil man derfor dele inn datamaterialet i analytiske kategorier, hvor betegnelsene som brukes for hver kategori, favner det temaet som kategorien omfatter på en god og meningsfull måte. Når datamaterialet kategoriseres på denne måten så resulterer det i at dataene blir enklere å forstå og gi mening til, og rapporteringsfasen blir styrket fordi man får muligheten til å identifisere nye sammenhenger (Thagaard, 2009, s.172-173).

I denne prosessen har jeg jobben analytisk på en hermeneutisk måte ved å veksle mellom å ha fokus på deler av datamaterialet, ved enkelte intervjuer og deler av disse

enkeltintervjuene, og datamaterialet som en helhet. Det vil si at jeg har sett etter tematiske mønstre og særtrekk, både i det enkelte intervjuet, men også på tvers og ved det samlede datamaterialet. Jeg har videre benyttet meg av Thagaards (2009, s. 171-179) beskrivelse av temasentrert analyse. For å gjøre analyseprosessen best mulig så benyttet jeg meg av dataprogrammet NVivo, et anbefalt program til å gjennomføre kvalitative analyser for å skape en god oversikt.

For å kunne i posisjon til å analysere datamaterialet så måtte jeg først **forberede** til dette. I denne oppgaven så foretok jeg intervjuer ved hjelp av en diktafon-app og transkriberte intervjuene som jeg hadde foretatt med fem informanter. Etter at jeg var ferdig med å transkribere, så leste jeg gjennom intervjuene flere ganger, slik at jeg fikk et helhetsinntrykk, og noterte tanker og observasjoner jeg gjorde meg underveis. Allerede i transkriberingsprosessen startet jeg å se etter mønstre i det enkelte intervju, men også i det samlede datamateriale. Jeg kunne tidlig notere meg ned at enkelte ord ble gjentatte ganger brukt i alle intervjuene, noe som var et bidrag i prosessen med å kode.

Deretter ble hvert intervju analysert ved bruk av **koder** for å kunne se på detaljene i materialet. Kodene ble plassert i en egen fil som inneholdt ulike temaer. Her tok jeg godt i bruk de notatene om hvilke tanker jeg hadde gjort meg, og brukte dette som et utgangspunkt. Jeg endret innholdet og kodene flere ganger, og klarte etter hvert å gå enda dypere inn i materialet. Jeg fant for eksempel at flere informanter hadde nevnt ordet *frustrasjon*, og kunne dermed vise til ulike sitater med innhold om hva det var som opplevdes frustrerende for informanten, hvor jeg også kunne knytte egne refleksjoner omkring ulike tendenser som fremkom i datamaterialet, som videre gjorde at jeg kunne trekke inn relevant forskning og teori. Jeg knyttet så datamaterialet inn i **kategorier** for å få en enda bedre oversikt. De ulike overskriftene og underoverskriftene som er benyttet i analysekapitlet, blir sett i lys av de kategoriene som materialet er inndelt i slik at detaljene kunne ses sammen i en større helhet.

Neste steg i analyseprosessen var å fremlegge resultatene av analysen, ved å presentere sentrale temaer jeg har analysert fram fra datamaterialet, og å skrive om hvert tema, og å underbygge de analytiske poengene med sitater fra intervjuene. Presentasjonen av sentrale funn basert på mine analyser av datamaterialet tar utgangspunkt i min overordnede problemstilling, gjennomlesing av transkriberte intervjuer, og koding av tekstdata. Ved å analysere dette har jeg kommet frem til fire analytiske hovedtema som inneholder ulike underkategorier. De fire analytiske hovedtemaene er:

- Spenningsfeltet mellom barnevernloven og barneloven
- Opplevelser av frustrasjon
- Utfordrende å holde fokus på barnet
- Et begrenset handlingsrom

4.5 Validitet

Validitet dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke, og i hvilken grad forskeren er transparent i selve forskningsprosessen (Kvale og Brinkmann, 2015, s.276). I denne oppgaven ønsker jeg å undersøke hvordan barneverntjenestens arbeid preges av foreldre som er i konflikt, og hva saksbehandlere opplever som særlig utfordrende i arbeid med slike saker. For å finne ut av dette så har jeg vurdert at kvalitativ metode ved bruk av intervju er den beste metoden for å kunne undersøke dette, fordi jeg er ute etter informantens erfaringer og opplevelser. Validiteten blir videre påvirket av intervjupersonene og hvilken kvalitet det er på spørsmålene. Man kan videre se at validiteten kan bli påvirket under transkriberingen gjennom valg av ord og begreper, slik at informantens utsagn får en gyldig overføring. Her har jeg som nevnt, vært oppmerksom på at ulike nyanser og det substansielle innholdet i språket ikke skal endres eller forsvinne. Validiteten blir videre påvirket i analysen gjennom fortolkning av informantens utsagn. Til slutt må man også se om resultatene i rapporteringsfasen beskriver hovedfunnene fra prosjektet. Mine fortolkninger av materialet, samt presentasjon av funn i lys av relevant teori, fremkommer i de to påfølgende kapitlene.

Validitet handler også om forskeren og hvordan forskeren kan påvirke kunnskapsproduksjonen i prosjektet (Kvale og Brinkmann, 2015, s.276). Det er derfor viktig at jeg, som selv arbeider som saksbehandler i barneverntjenesten, er oppmerksom på at jeg, men min erfaring, kan ha påvirket forskerprosessen. Det var derfor viktig for meg å nevne at jeg har erfaring som saksbehandler fra barneverntjenesten noe som også innebærer at jeg har erfaring med foreldrekonflikter. Man må derfor, med et kritisk blikk, vurdere hvordan dette kan ha påvirket mitt temavalg, valg av metode, hvilke spørsmål jeg har brukt, jf. Intervjuguiden, og hvordan analysen, drøftinger og konklusjoner fra intervjuene er påvirket. I denne oppgaven har jeg forsøkt å være så objektiv så mulig og har forsøkt å få frem informantenes opplevelser og fortolkninger, uten at jeg, med mine tanker og tolkninger, skal påvirke det. Samtidig er jeg bevisst på at jeg, med min erfaring og kunnskap om både tematikken og hvordan barneverntjenesten arbeider, kan påvirke den informasjonen som fremkommer. Dette betyr at andre, som ikke innehar min erfaring og kunnskap, kunne ha gjort andre funn enn meg.

4.6 Reliabilitet

Reliabilitet handler om forskningsresultatene troverdighet og kan ses i sammenheng med spørsmål om hvorvidt en kan reprodusere forskningsresultatet på senere eller andre tidspunkt, av andre forskere. Dette kan ses i lys med spørsmål om informanten ville endret sitt svar i et intervju med en annen forsker (Kvale og Brinkmann, 2018, s.276). Med andre ord så handler reliabilitet om en annen forsker ville reproduserte de samme resultatene som den første forskeren.

Denne oppgavens datamateriale er innhentet gjennom et kvalitativt intervju som metode. Jeg som forsker har reflektert mye over hvordan jeg, med min forforståelse, kan påvirke intervjuet og hvordan informanten kan påvirke intervjuet med tanke på sine erfaringer. Det er ingen garantier for at en annen intervjuer ville fått det samme resultatet, ved bruk av den samme intervjuguiden, og det kan være vanskelig å være helt sikker på denne studien har høy reliabilitet. Dette også med tanke på at kravet om fullgod reliabilitet kan være bedre egnet som standard for kvantitative studier, enn for kvalitative studier (Kvale og Brinkmann,

2018, s.276). Det er også viktig å understreke at formålet med denne oppgaven ikke har vært å generalisere, men å vise til hvordan saksbehandlere, ansatt i ulike barneverntjenester, har erfaringer med foreldrekonflikter, og hvilken for forståelse og opplevelse saksbehandlerne har med dette.

Jeg som forsker har forsøkt å planlegge intervjuguiden godt og har forholdt meg til denne under hele intervjuprosessen. Under intervjuene har jeg forsøkt å stille åpne, oppfølgende spørsmål, og spurt flere ganger om jeg har forstått informantene rett i det informantene har formidlet. Jeg lot det også være flere pauser i intervjusituasjonene da jeg opplevde at informantene ofte kunne snakke videre om spørsmålet, selv om jeg trodde de var ferdig. På denne måten fremkom det enda flere vurderinger og beskrivelser av erfaringer, enn hva som hadde kommet frem dersom jeg ikke hadde latt det være gode pauser mellom hvert spørsmål som ble stilt. Det var i tillegg viktig for meg å la informantene få tenke dersom det var mer de ønsket å legge til i det de formidlet. Samtidig så har ikke intervjupersonene blitt tilsendt transkripsjonene fra eget intervju, men har blitt informert om at dette er noe de har rett på, noe som kan svekke troverdigheten noe dersom det er noe som er blitt misforstått.

4.7 Forskningsetiske hensyn

Jeg har i stor grad sett på de etiske problemstillingene i min oppgave, i lys av Kvale og Brinkmanns (2018, s.97) syv stadier. Dette prosjektet ble meldt til og godkjent av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste – NSD, som er personvernombudet for forskning (Vedlegg 3). Det har under alle faser i denne oppgaven, blitt tatt etiske hensyn omkring informert samtykke, konfidensialitet, konsekvenser for deltakelse i prosjektet for informanter og min forskningsrolle. Det betyr at jeg hele tiden har vurdert hvordan jeg best mulig kunne ivareta og sikre at jeg oppfylte kravet om informert samtykke, konfidensialitet, samt som jeg har vurdert mulige uheldige konsekvenser for informantens deltakelse. Videre har jeg vært oppmerksom på min egen forsker rolle og at jeg oppfylte denne på best mulig måte.

I planleggingsfasen tok jeg i bruk NSD sin samtykkeerklæring og informasjonsskriv som jeg utfylte med informasjon om mitt prosjekt, og hva det innebar for informanten å delta. En mulig konsekvens for å delta i prosjektet kunne være stress for informanten. For å redusere denne konsekvensen sørget jeg for at informantene hadde konfidensialitet, i tillegg til dette så fikk informanten et informasjonsskriv med samtykkeerklæringen under rekrutteringen. Informanten fikk også min kontaktinformasjon og en oppfordring om å ta kontakt dersom det var noe. Jeg valgte å ikke sende intervjuguiden og er derfor klar over at dette kunne bidratt til en ytterligere reduksjon av stress.

Før intervjuene startet så gjennomgikk jeg innholdet i samtykkeerklæringen hvor informanten igjen fikk informasjon om informantens rettigheter, at informanten var sikret full anonymitet og at de når som helst kunne trekke seg i løpet av hele prosessen, før informantene samtykket til deltakelsen. I transkriberingsprosessen ble det derfor viktig å la informantene ha en høy grad av konfidensialitet. Informantene og barneverntjenesten de arbeider i fikk navn i fargekoder, samt at eventuell dialekt ble oversatt til skriftlig form i bokmål. Hvilken fargekode som tilhørte hver informant, ble også holdt adskilt fra transkriberingsmaterialet, i en notatblokk. Notatblokken og lydopptakene, som var lagret på en ekstern enhet, ble oppbevart i et låst skap, separat fra hverandre. Når jeg var ferdig å transkribere intervjuene så ble lydopptakene slettet. Under analysen så samlet jeg alt intervjumateriale og kategoriserte etter fargekoder for å ha kontroll på hvilken informant som kom med ulike utsagn. Dette var for å ha en oversikt over hvem som formidlet hva. Under rapporteringen så opprettholdes fortsatt informantene full konfidensialitet i form av at det ikke er navngitt hvem som sier hva.

5.0 Analyse og presentasjon av sentrale funn

I dette kapitlet presenterer jeg data fra intervjuene og tolker det i lys av angitt teorigrunnlag. Det empiriske datamaterialet presenteres i form av informantenes direkte og indirekte sitater. Min problemstilling er «*Hvordan preges barneverntjenestens arbeid i saker hvor foreldre er i konflikt, og hva opplever saksbehandleren som særlig utfordrende med slike saker?*».

For å finne ut av dette så har jeg tatt utgangspunkt i informantenes opplevelser, erfaringer og refleksjoner av disse, i deres arbeid med foreldrekonflikter, som saksbehandler i barneverntjenesten. Under intervjuene formidler informantene hvordan de opplever å arbeide med saker hvor det er foreldrekonflikt, hvilke følelser som oppstår hos dem og hvordan de opplever samarbeidet med foreldrene. Alle informantene formidler noe om hva de opplever som utfordrende med å arbeide med saker knyttet til denne tematikken og hvordan arbeidet preges av dette. Alle disse formidlingene, refleksjonene og erfaringene er en del av den påfølgende analysen, og vil bli presentert med sitater hvor det er relevant. Temaene vil bli presentert i ulike hovedkategorier, med underkategorier. De ulike hovedkategoriene har en avslutning hvor jeg oppsummerer de ulike funnene.

5.1 Hovedkategori 1: Spenningsfeltet mellom barnevernloven og barneloven

5.1.1 Å navigere i et juridisk grenseland

Alle informantene nevner det juridiske skillet mellom hva som faller inn under familievern og domstolen, og hva som egentlig faller inn under barneverntjenestens mandat som er lovregulert i barnevernloven §1-1.

Saksbehandlerne beskriver opplevelser i å møte foreldre som gjerne har hatt et konfliktfylt forhold i forkant av et brudd, og som ikke kommer til enighet omkring avtaler om samvær, samt økonomiske fordelinger og krav. Saksbehandlerne forklarer at konflikten spesielt er preget av lite tillit, skyldfordeling og at den er såpass følelsesstyrt at foreldrene ikke evner å se seg selv og sitt bidrag til opprettholdelsen av konflikten. En saksbehandler beskriver innholdet i foreldrekonflikten slik:

«det handler jo liksom om fordelinger da, ved skilsmisse, fordeling av hvor barna skal bo i prosentvis, det handler om penger, hus og bil. Også i bitterhet fordi den ene tror at den andre har vært utro.»

Flere av informantene er tydelig på at mye av tematikken som foreldrenes konflikt rommer i, ikke omhandler noe som faller inn under barneverntjenestes ansvarsområde. En saksbehandler beskriver at:

«Det er ikke alltid at barneverntjenesten skal inn i familien når det er foreldrekonflikt, det er jo noe som skal til familievernkontoret.»

Likevel har alle informantene til felles at de opplever det juridiske grensarbeidet som utfordrende og vanskelig. Saksbehandlerne er tydelig på at det er viktig å ha god kjennskap til de ulike lovverkene, men opplever likevel at barneverntjenesten står i en vanskelig posisjon i forhold til konflikten, konfliktens innhold, og det at konflikten går utover barnets omsorgssituasjon. Slik oppsummerer en informant dette:

«det som jeg synes er vanskelig er jo det juridiske. Rett og slett det handler om å du har et handlingsrom så du ikke handler utenfor vårt mandat. Som hvor ungene skal bo være rundt samvær og bursdager og slikt. Det er foreldrene som da må på et eller annet tidspunkt bli enig om hvordan det skal gjøres.»

Saksbehandlerne beskriver på denne måten en frustrasjon over at man kan inneha en opplevelse av å måtte navigere seg i et juridisk grenseland. Det begrunnes at dette er fordi det er en sak på grunn av foreldrekonflikten som påvirker barnet hos barneverntjenesten, men bakgrunnen og innholdet av konflikten ikke faller inn under noe barneverntjenesten kan bistå med, men heller familievernkontoret eller domstolene. En saksbehandler tydeliggjør dette slik:

«.. Fra min side også så tenker jeg at de ønsket hjelp for vi vet at det påvirker barnet at de krangler om ting, men samtidig så er det en fordeling av både samvær og ting så vet vi at det er noe som hører til hos familievernkontoret.»

Saksbehandlerne var likevel klar over at selv om ikke innholdet i konflikten falt inn under barneverntjenestens ansvarsområde, så var det likevel selve konflikten og hvordan den påvirket barnets omsorgssituasjon som var årsaken til at familien kunne være i behov av

bistand fra barneverntjenesten. Flere saksbehandlere kunne fortelle om hvor utfordrende dette opplevdes, og særlig en saksbehandler beskrev dette godt:

«Jeg synes ofte det er slik at vi blir stående i en sånn skvis mellom hva er det som vi skal henviser til familievernkontoret for da de kan hjelpe de med noe, men er konflikten såpass stor at det går utover barna så skal jo vi likevel være inne i bildet, ikke sant.»

Samtidig så kan det foreligge en frustrasjon fra saksbehandlerens side over at familievernkontoret ikke klarer å hjelpe familien fordi konflikten er for konfliktfylt og familievernkontoret innehar en rolle som mekler og skal forholde seg nøytral, slik det her beskrives av en saksbehandler:

«De klarer ikke å nyttiggjøre seg hjelp verken fra familievernkontoret, de slipper ofte de sakene fordi klarer ikke, de greier ikke, man får jo bare x antall timer på familievernkontoret så kommer ikke de noen vei også slipper de gjerne de. Også havner de hos oss da, det er ikke alltid de blir tatt imot på familievernkontoret en gang hvis de henvender seg til de da.»

Slik beskriver en annen saksbehandler dette:

«Ikke for å kaste familievernkontoret under bussen, de gjør mye bra, men de sliter veldig ofte med de høykonfliktsakene også blir de på en måte stående der da. Eller de ber om en, altså vi har egentlig en avtale om at vi kan ta kontakt og legge frem, gjøre en avklaring muntlig og henviser, også gjør vi det også når de har fått den så kan de ikke ta den likevel fordi det er for konfliktfylt. Og da er det jo ventetid også fordi de har ikke kapasitet til å komme raskt i gang og det er jo det foreldrene trenger.»

Saksbehandlerne kunne, etter mine tolkninger, føle frustrasjon over hvordan skjæringspunktet mellom barneloven og barnevernloven sto imot hverandre. Særlig en saksbehandler formidlet at rollefordelingene også kunne være utfordrende, og at det heller ikke var lagt særlig opp til at familievernkontoret skulle løse konfliktsakene. Saksbehandleren så på meklingen med et kritisk blick og formidlet at:

«... Men så skal familievernkontoret være en veldig nøytral instans som på en måte skal være en mekler mellom foreldrene, og jeg tenker at det veldig ofte i sakene at er så stor konflikt at det ikke hjelper med en part som skal være nøytral og ordstyrer. Da kommer de jo ingen vei. Så jeg skulle ønske at de kunne hatt en mye tydeligere rolle.»

5.1.2 Forventninger som faller utenfor tjenestens handlingsrom

Alle saksbehandlerne formidlet at det i arbeidet med foreldrekonfliktsaker ofte forelå ulike forventninger fra foreldrene. Dette handlet både om foreldres forventninger til hvordan saksbehandleren skulle forholde seg til konflikten, men også hvordan saksbehandleren skulle ta stilling til og ta avgjørelser i selve innholdet i konflikten. Det ble beskrevet at selv om forventningene befant seg utenfor barneverntjenestens mandat og handlingsrom, så kunne saksbehandlerne likevel oppleve at de befant seg i et juridisk grenseland for hvorvidt noe tilhører barnevernloven og noe tilhører barnevernloven. Dette ble videre beskrevet av en saksbehandler:

«Apropos det vi snakket i stad om familievernkontoret da, (...) at på mange måter så tror folk at vi har mer makt enn det vi har. Og vi kan ikke bare si sånn da 40% der og 60 % der. Og folk tror nok at vi kan det, også, min opplevelse er at veldig mange blir skuffet når de skjønner at det ikke er sånn. Og at de da må på familievernkontoret hvis dere ikke klarer å lage en samværsavtale dere imellom. Og vi kan være med, vi kan hjelpe deg, men det er dere som må bli enig da.»

En annen saksbehandler delte dette synet og beskrev det slik:

«Man blir stående i en skvis fordi foreldrene forventet at det er vi som skal bestemme samvær. Og så prøver vi å forklare at det er det ikke vi som skal gjøre.»

Flere av saksbehandlerne nevnte at de kunne bistå foreldrene i møte med familievernkontoret. Saksbehandlerne kunne da dele erfaringer som tilsa at de ble møtt med skuffelse fra foreldrenes side da det var forventet at barneverntjenesten hadde større myndighet enn hva som faktisk er. Dette kunne føre til at samarbeidet ble enda vanskeligere, og etter hvordan jeg tolket det, så er det fordi saksbehandleren ikke kunne ta

avgjørelser som ville være med på å endre en eventuell samværsform. En informant beskrev dette særlig godt:

«Og det er en misoppfatning som jeg føler vi veldig ofte, og at foreldrene ofte veldig si ofte sier "Men herregud hva skal vi med barnevernet da? Hva gjør dere for noe? Hvorfor er dere her hvis dere ikke skal hjelpe med det? Og så forklarer at, men det er jo ikke dette vi egentlig hovedsakelig jobber med.»

5.1.3 Oppsummering

I alle intervjuene foreligger det juridiske spørsmål fra saksbehandlerne om hva som er barneverntjenestens mandat og hva som egentlig foreligger under familievern og domstolene. Saksbehandlerne formidler en usikkerhet om hvorvidt barneverntjenesten kan være til hjelp, samt at saken egentlig tilhører familievernet. Likevel så er det mange av sakene som tilhører barneverntjenesten fordi det foreligger enten bekymringer, eller det er avdekket, mangler ved barnets omsorgssituasjon. Samtidig formidler saksbehandlerne en frustrasjon over at familievernet og domstolene ikke klarer å løse sakene noe som gjør at situasjonen ikke bedres og forblir fastlåst, selv om de ulike instansene gir sine bidrag. Dette kan føre til at de samme sakene går på en rundgang mellom familievern og barnevern, og barnet blir stående fast i midten og fungerer som en kasteball mellom instansene.

Saksbehandlerne opplevde at foreldrekonfliktene omhandlet tematikker som ofte faller inn under barneloven da foreldrene er i konflikt på grunn av uenigheter knyttet til samvær med barnet. På denne måten er det derfor viktig å ha kjennskap til lovverket og heller være oppmerksom over skillet mellom barnevernloven og barneloven. Slik kan saksbehandlerne bidra med kunnskap til foreldrene over hva som tilhører hvilket lovverk, noe som kan resultere i at møtet med foreldrene blir mer konstruktivt.

Flere saksbehandlere informerer også om at de kan være fleksible og være med familien sammen til familievernkontoret, dersom det er behov for dette. Samtidig så stiller foreldrene forventninger om at det er barneverntjenesten som skal ta avgjørelser angående samvær noe som fører til at saksbehandlerne opplever å bli sittende fast i klem, sett i lys av

foreldrenes forventninger på den ene siden, og lowerkets rammer og ansvarsfordeling på den andre siden.

5.2 Hovedkategori 2: Opplevelser av frustrasjon

5.2.1 Tidkrevende prosesser

Saksbehandlerne beskriver at en i foreldrekonflikter, ofte må ta en vurdering om det vil være hensiktsmessig å ha et fellesmøte eller et møte med foreldrene hver for seg. Begrunnelsen for dette var at saksbehandlerne kunne oppleve, ved gjennomføring av fellesmøter, at konfliktnivået ble såpass høyt at mulighetene for å holde møtet konstruktivt forsvant. Alle saksbehandlerne kom med lignende beskrivelser angående dette, hvor særlig en saksbehandler formidlet noe om dette:

«Og de gangene de kommer i fellesmøter så har jeg opplev då sitte og bare være en sånn, jeg hadde ikke trengt å være der en gang fordi det er så mye konflikt. Man klarer på en måte ikke å, ja. Det blir bare en sånn forestilling omtrent, de bare krangler.»

Ifølge saksbehandlerne opptar konflikten mye tid under møtene. Saksbehandlerne forsøker å ha et fokus på agendaen for møtet, uten at dette fungerer. På denne måten blir saksbehandlerne dratt inn i konflikten, og må innta ulike strategier slik at møtet igjen blir konstruktivt, slik en annen saksbehandler beskriver:

«Det er også frustrerende at man gang på gang må si at nå må vi prøve å holde møtet konstruktivt, også blir det ikke det likevel på grunn av at konfliktnivået er så høyt og foreldrene klarer ikke å oppføre seg sivilisert.»

Etter hvordan saksbehandlerne beskriver møtet med foreldrene som er i konflikt, så dukker det, etter mine tolkninger, opp ulike følelser hos saksbehandleren. Det kan foreligge en frustrasjon over at møtene er tidkrevende da konflikten opptar all oppmerksomhet. Samtidig så innehar saksbehandlerne en forståelse over at det er dette som opptar foreldrene, og at

foreldrene på den måten ser seg blind over konflikten. Slik skaper det også en frustrasjon hos saksbehandleren i form av at saksbehandleren opplever å ikke få gjort jobben sin, slik en saksbehandler beskriver:

«Nei, det er fryktelig frustrerende. Det er klart at det gjør noe med en, vi føler jo ikke at vi får gjort jobben vår da, bruker bare tid på sånt tull. Eller det er jo ikke tull da, for det er jo viktig for de som står oppi det. Jeg vet ikke hvilket ord jeg skal bruke en gang.»

I tillegg til at konflikten opptar mye tid fra arbeidet saksbehandleren skal gjøre, så beskrives det at disse sakene også er preget av hyppig kontakt. Kontakten kan være preget av konfliktoppdateringer fra foreldrene, noe som igjen krever at saksbehandleren må vie mye av sin tid, slik en saksbehandler beskriver:

«Jeg synes det er saker som tar mye tid. Det er ofte foreldre som begge ringer mye, sender mye meldinger.»

En annen saksbehandler beskrev dette slik:

«Ja, som sagt så skaper det litt sånn frustrasjon fordi man tenker det så unødvendig å bruke så mye tid på det da.»

5.2.2 Å måtte forholde seg til motstridende sannheter

Som omtalt tidligere, så er barneverntjenesten avhengig av at det foreligger et godt dokumentasjonsgrunnlag slik at barneverntjenesten får foretatt gode vurderinger. Saksbehandlerne kunne beskrive at det opplevdes som vanskelig å kunne ta gode vurderinger i saker som omhandlet foreldrekonflikt, fordi det ofte forelå motstridende sannheter blant foreldrene. Saksbehandlerne kunne derfor sitte med en opplevelse av å ha et godt bilde og oversikt over familiens situasjon etter å ha hatt en samtale med en forelder, helt til man foretar en ny samtale med den andre forelder. En saksbehandler beskrev dette som særlig utfordrende at: *«Jeg synes ofte det er vanskelig å vite hvem det er som snakker sant, hvem er det som har rett».*

Alle saksbehandlerne som arbeidet innenfor undersøkelser formidlet at innholdet i foreldrenes sannheter var mye preget av at den andre forelderen hadde skyld. Foreldrene kunne gjerne svartmale hverandre og konflikten ble tidlig synlig for saksbehandlerne i form av hvordan de omtalte hverandre. Foreldrene kjempet om sin sannhet og saksbehandlerne kunne oppleve å sitte med en følelse av handlingslammelse, både fordi man er klar over at forelderen ikke har innsikt i sitt eget bidrag til konflikten, men også fordi man ikke kan vite hva som er sant. Dette ble videre formidlet av en saksbehandler:

«generelt så er det ganske vanskelig fordi det ofte blir mye ord mot ord som man, fordi de ofte er styrt av egne følelser da. Men man vet at noen ganger så kan også være sjikane, sjalusi eller lignende da, som påvirker den enes fremstilling av den andre.»

Saksbehandlerne møter foreldre som er overbevist over sin sannhet og sitt syn på saken, noe de også forsøker å overbevise saksbehandleren om. Dette fører i stor grad, slik jeg tolker dette, til at saksbehandleren blir stående fastlåst i en situasjon hvor en ikke vet hva som er sant og ikke, noe som også fører til at det blir vanskeligere for saksbehandleren og barneverntjenesten å foreta gode vurderinger. Dette blir ytterligere beskrevet av en saksbehandler:

«Man blir gjerne sittende litt, når man har hatt første samtale med foreldrene hver for seg, så blir man litt sittende som et spørsmålstegn fordi man vet ikke hva som er egentlig hva. Mhm. Det er utfordrende, fordi det er så mye og da blir man litt sånn. De kan være så overbevisende i hver sin samtale, når man har hatt samtale med en så føler du liksom at du, okei her nå har vi et bilde, også kommer neste også.. og det er jo ikke alle som kan komme i fellesmøter.»

Saksbehandlerne kunne beskrive ulike mengder av frustrasjon i arbeidet med foreldrekonflikter. Frustrasjon over at saksbehandleren ikke fikk gjort jobben sin skikkelig, frustrasjon over at konflikten var som den var, uten at innholdet i konflikten lå innenfor barneverntjenestens mandat, og frustrasjon over at midt i konflikten, var det plassert barn som i stor grad kunne blir påvirket av hvordan foreldrene var fanget i en konflikt.

«Det som er litt typisk da er at de på en måte svartmaler jo hverandre da, at det kommer en historie fra far og en historie fra mor, og så står vi på måte i midt og tar imot. Også vet ikke vi hva som er sant og ikke, og det kan være veldig utfordrende da. Og det kan jo også være utfordrende og holde de møtene med begge to til stede og prøve å finne konstruktive løsninger synes jeg»

Det å finne ut hva som er sant eller ikke, er en tidkrevende oppgave for saksbehandler som er mye preget av usikkerhet. Det foreligger en usikkerhet på hvem og hva man skal tro på for å gjøre gode vurderinger for barnet videre, samt at det foreligger en redsel over å gjøre noe feil. Samtidig foreligger det bekymringer for hva barnet kan lide av dersom foreldrene forteller sannheten, og dersom foreldrene ikke forteller sannheten så kan det være bekymringer for at den samme forelderen fremstiller den andre forelderen negativt for barnet. Dette omhandler også at forelderen hadde en forventning om at saksbehandleren skulle ta stilling til hver sin side av konflikten. Saksbehandlerne kunne derfor innta en strategi om å ha en konfliktdempende holdning i møtet med foreldrene, samtidig som det å være tydelig i samtaler med foreldrene, og denne strategien ble høyt verdsatt av både foreldrene og saksbehandleren:

«Jeg tenker jo at de får stille de forventningene de vil. De har jo sin opplevelse av situasjonen og så forteller jeg på en måte hva min oppgave er, og hva jeg som saksbehandler, altså hva de kan forvente da og hva jeg ikke kan innfri. Og jeg prøver å være veldig tydelig på det da fra starten av.»

Samtidig så var det en saksbehandler som verdsatte ærlighet i møtet med foreldrene som var i konflikt:

«Noe av det som jeg har lært i tidligere saker er å si at man synes det er vanskelig å vite hva som er hva, at det er skummelt og at jeg er redd for å gjøre feil. At konsekvensene kan bli enorme om jeg gjør noe feil.»

En annen saksbehandler reflekterte omkring tydelighet, og at det kunne være vanskelig selv om man var så tydelig man kunne:

«Jeg må ofte si at jeg ikke har tenkt å ta stilling til denne konflikten om hvem som har rett og galt, men jeg skal ta stilling til hvordan omsorgssituasjonen er for barna. Men likevel så blir det ofte vanskelig gjennom undersøkelsen fordi det skal være hovedfokuset hele veien fordi det tar så stor plass»

Saksbehandlerne beskriver derfor undersøkelsesfasen som særlig utfordrende fordi man har tre måneder på å kartlegge barnets omsorgssituasjon med to ulike sannheter, som oppleves som virkelig for begge foreldrene. Foreldrenes virkelighetsbilde gjør at saksbehandleren blir dratt med i foreldrenes ulike virkelighetsforståelse noe som kan resultere i at det blir vanskelig for saksbehandleren å få kartlagt og avklart hvordan barnets omsorgssituasjon er.

5.2.3 En kasteball mellom foreldrene

Saksbehandlerne beskriver at foreldrene i liten grad ser seg selv i konflikten. Foreldrene fraskriver ofte i stor grad sitt ansvar eller bidrag til at det eksisterer en konflikt, og beskylder den andre parten for å være ansvarlig for at situasjonen er slik den er. I lys av dette beskriver alle informantene foreldre som er oppslukt i konfliktkaoset noe som gjør at foreldrene fremstår som både ureflekterte og emosjonsstyrt i møtet med saksbehandleren. Dette gjør at saksbehandleren må stå i disse møtene hvor det er en skyldfordeling. Dette blir videre beskrevet som en tung oppgave, som her beskrives av en saksbehandler:

«Jeg tenker at det er den energien man liksom på en måte blir tappet for og man fungerer som en sånn kasteball hvor mye tid går jo til å formidle og videreformidle».

I tillegg til dette så blir det beskrevet som frustrerende for saksbehandlerne at foreldrene er så opptatt av skyldfordelingen og konflikten, at fokuset på barnet forsvinner. Dette kan fremme ulike følelser hos saksbehandlerne, men særlig en beskriver et sinne mot foreldrenes manglende fokus:

«.. Så jeg har vært sint i flere møter også og bedt de finne frem et bilde av barnet sitt og lagt det på bordet på en måte, og bedt de om å liksom, se her. Det er egentlig det barnet her vi skal snakke om.»

En konsekvens av at dette oppleves som både energitappende, tidkrevende og frustrerende, er at saksbehandlerne kan inneha en opplevelse av at det er utfordrende å utføre sine oppgaver som saksbehandler. De viser videre til at dette preger arbeidet i form av at saksbehandleren ikke får kartlagt familiens situasjon tilstrekkelig, slik det her beskrives av en saksbehandler:

«Det kan være vanskelig å vurdere omsorgsevnen fordi de er så opptatt av å fordele skyld og ansvar»

I møtene med foreldrekonflikt som i stor grad er preget av motstridende sannheter, fordeling av skyld og lite konstruktive møter fordi foreldrene har sett seg blind på situasjonen de står i, så befinner saksbehandleren seg i en balansegang på hvordan de må møte foreldrene. Saksbehandlerne kunne ikke velge side i konflikten, men måtte også ivareta foreldrene slik at de ikke innehadde følelsen av å bli avvist. På den måten kunne foreldrene som befant seg i en konflikt med hverandre, oppleves som særlig sensitiv i form av at saksbehandleren hele tiden måtte stå i en balansegang. Videre kunne det gi store konsekvenser for det videre arbeidet i saken, dersom foreldrene oppfatter at saksbehandleren vendte seg mot en av foreldrene slik en saksbehandler beskriver:

«Å, også hvis man er litt kritisk da, ovenfor den ene parten, og ikke gir de kanskje den støtten de ønsker, så kan man oppleve at det stopper litt der da, at de går i forsvar og opplever seg ikke forstått.»

En annen saksbehandler beskrev denne balansegangen ytterligere:

«Den følelsen av at barneverntjenesten tar et parti, og det eskalerer jo det, ytterligere. Men føler dem at vi er på samme parti så er dem i konflikt, men da føler de at de blir hørt.»

Som nevnt, så blir foreldrene beskrevet som særlig sensitive når saksbehandlere responderer på foreldrenes utsagn. Dette kan i stor grad være med på å påvirke hvordan samarbeidet blir videre, og kan i verste fall gjøre at foreldrene ikke lenger ønsker å samarbeide med barneverntjenesten, slik en saksbehandler beskriver her:

«.. Og at det på en måte blir helt sånn balansegang hele veien da, fordi at man må være ærlig og fortelle hvordan situasjonen er, men, du vet aldri helt hvor de er i sin kommunikasjon da på om de har det bra eller dårlig og hvis de har det bra så, så tar de en tilbakemelding bra, men hvis de ikke er på et godt sted, så blir det heller på en måte kritikk mot oss da»

5.2.4 Oppsummering

Det blir beskrevet ulike opplevelser av frustrasjoner i møtet med foreldre som er i konflikt. Foreldrekonfliktsakene blir beskrevet som tidkrevende i form av at møtene er preget av et konfliktnivå som overskygger agendaen for møtet. Videre så blir det beskrevet at det er hyppigere kontakt i foreldrekonfliktsaker både i form av møtevirksomheter som foregår separat med foreldrene, møter som er preget av konflikt slik at saksbehandleren ikke får gjennomført agendaen for møtet og hyppig kontakt gjennom telefon.

Saksbehandlerne beskriver foreldre som ser seg blind på konflikten hvor saksbehandlerne lett blir dratt med i en forestilling som i stor grad handler om å ha rett og fordele skyld. Videre blir det utfordrende for saksbehandleren å få kartlagt barnets omsorgssituasjon da foreldrene kommer med motstridende sannheter. Dette er med på å prege saksbehandleren i form av at det foreligger en usikkerhet på hvem som snakker sant da foreldrene er overbevisende i sin sak.

Det er videre tidkrevende da foreldrene lever i sin egen sannhet og viser lite innsikt i hvordan de selv er et bidrag til at det foreligger en konflikt, samt at de ikke ser sin rolle i hvordan dette påvirker forelderens omsorgsrolle. Saksbehandleren må dermed bruke mye tid på å tydeliggjøre og veilede foreldrene i hvordan barnet blir påvirket av konflikten. Saksbehandleren opplever ofte at det i de tilfellene det er snakk om hvordan barnet har det, at det blir en kamp mellom foreldrene å fordele skyld. Samtidig blir møtene preget av en balansegang fra saksbehandlers side i form av at foreldrene har en forventning om at saksbehandleren skal ta parti. Saksbehandleren beskriver videre foreldrene som sensitive når det gjelder hvordan saksbehandleren responderer på foreldrenes virkelighetsbilde.

Hvordan saksbehandleren da kommuniserer med foreldrene vil derfor i stor grad kunne påvirke det videre samarbeidet med foreldrene.

5.3 Hovedkategori 3: Utfordrende å holde fokus på barnet

5.3.1 Vondt å se hva barnet utsettes for

Alle saksbehandlerne har tilfelles i at de har lignende beskrivelser av barn som forsvinner i konflikten. Saksbehandlerne kan gi beskrivelser om at dette er vanskelig å være vitne til og at det kan føre til en stor frustrasjon over at barnet i stor grad blir påvirket av konflikten. En saksbehandler beskriver dette slik:

«Og jeg tenker at når dette tar så stor plass og blir vanskelig for meg som har erfaring med dette, som er voksen og som ikke er følelsesmessig involvert i det, så blir det, da kan man jo på en måte tenke hvor vanskelig det blir barna og stå midt oppi dette og forstå hva som skjer.»

En annen saksbehandler beskriver møtet med barna slik:

«Og det at man kan bli fortvila på vegne av barna da når jeg hører barnas opplevelse og det at de bare skulle ønske at foreldrene bare var venner, og at de ikke får med seg favorittgensen sin fra en av foreldrene, de må leve veldig med to hjem på flere måter da. Det er vondt.»

Å snakke med barn er en viktig del av barnevernsarbeidet. Barnet skal få mulighet til å medvirke og dele om hvordan han eller hun oppfatter sin egen situasjon. Særlig en saksbehandler beskrev denne prosessen som utfordrende da barna ofte befant seg i en lojalitetskonflikt. Videre kunne saksbehandleren kjenne på dilemmaer knyttet til det å prate med barna om konflikten, da saksbehandleren fryktet at situasjonen og posisjonen barnet stod i skulle forverres. Dette ble særlig beskrevet av en saksbehandler:

«Også blir det veldig vanskelig å få informasjon fra barna her fordi de er så veldig lojale mot sine foreldre og de kjenner så godt til konflikten, og er så redd for å gjøre noe som skal få den andre til å bli lei seg. Vi snakker jo med barna og prøver å forstå,

men samtaler så føler jeg at det kan være litt vondt å snakke med barna fordi jeg føler de er i en posisjon som gjør det enda vanskeligere for de, selv om jeg har god hensikt.»

5.3.2 Barnet kommer i andre rekke

Saksbehandlerne beskriver videre at etter gjentatte ganger så er det blitt forsøkt å flytte fokuset over på barnet slik at foreldrene blir i stand til å se barnets behov, og ikke sine egne. Dette fokusskiftet blir likevel beskrevet som vanskelig da foreldrene igjen er opptatt av å fordele skyld for hvordan barnet har det. Videre opplever saksbehandlerne, etter mine tolkninger, at dette igjen kan føre til en følelse av at man skuffer og føler skyld for at man ikke klarer å hjelpe barnet. En saksbehandler beskriver dette slik:

«Og føle litt på at man kommer der da, nå kommer barnevernet, alle barn vi snakker med vet jo at vi er der for å hjelpe, også viser vi at vi vil prøve å hjelpe, også får vi det ikke til.»

Det blir beskrevet gjentatte forsøk på å få fokuset fra konflikten over på barnet, uten at dette lykkes. Saksbehandlerne beskriver å ha kunnskap om hvilke konsekvenser foreldrekonflikt kan ha for barnet og barnets utvikling og forsøker å videreføre denne kunnskapen til foreldrene. Foreldrene kan da være enig i at foreldrekonflikter ikke er bra for barnet, men blir heller opptatt av at det er den andres skyld. Saksbehandlerne beskriver at foreldrene i stor grad bagatelliserer hvordan barnet har det, og fokuset blir igjen overført til foreldrenes konflikt. Dette formidles videre av en saksbehandler:

«Og det også synes jeg på en måte går igjen i foreldrekonfliktsaken, at vi sier at, men at dere kommuniserer på den måten dere gjør, det går utover deres barn. Det kan være skadelig for dem, og så kan vi gi eksempler av eller vise dette her. Barnet deres fortalte litt sånn og sånn, og nå tenker de og vi sånn og sånn. Da opplever i hvert fall jeg ofte i foreldrekonfliktsakene at foreldrene bagatelliserer det. Da sier de at det er fordi far eller mor er sånn, eller fordi en far eller mor har gjort sånn. Også kommer man tilbake igjen da, rett til konflikten. Ikke noe med barna. Også prøver vi å si, men hallo, nå snakker vi om barna. Og da igjen blir det sånn at det er fordi far gjør sånn,

om han ikke hadde gjort det så hadde det ikke vært noe problem. Så de skylder veldig på hverandre da, det er min opplevelse. Det er veldig frustrerende.»

Saksbehandlerne beskriver å være tydelig på hvilke utfall foreldrekonflikten kan ha for barna. Særlig en saksbehandler beskriver å ikke bli møtt på konsekvenstenkningen:

«Jeg føler jeg liksom har den fagligheten i bunn som sier at i de aller fleste tilfeller så vil dette her gå utover barna på et eller annet vis. Så jeg står ganske tykt med å si det selv om ikke foreldrene er enig da. Men det er selvfølgelig frustrerende når de ikke forstår eller vil prøve å endre seg da.»

Saksbehandlerne beskriver foreldre som har havnet i et destruktivt samhandlingsmønster hvor samarbeid, kommunikasjon og mentalisering er utfordrende. Det blir beskrevet at foreldrene i liten grad klarer å se den andre parten, og at de nærmest blir viktigere for foreldrene å ha riktig, enn å se at barnet lider under den pågående konflikten som er mellom foreldrene. En saksbehandler formidler dette slik:

«Og så synes jeg det kan være utfordrende at selv og prøver så godt vi kan å fokusere på barnet, så vil den konflikten ta så mye tid og rom at barnet på en måte kommer i andre rekke, selv om det uansett er det vi ikke vil. Og det synes jeg er skikkelig vanskelig.»

Saksbehandlerne opplever det som utfordrende og vanskelig å få foreldrene til å ha fokus der de skal, uten å lykkes med det. En saksbehandler beskriver at det oppstår følelser som oppgitthet og frustrasjon over at man ikke lykkes slik man hadde tenkt:

«Det er vanskelig å vite hvordan man egentlig skal få snudd det da, å nå inn.»

5.3.3 Oppsummering

Saksbehandlerne beskriver at det er vondt å se hva barnet utsettes for og den mulige lojalitetskonflikten som barnet befinner seg i. Dette innebar også at saksbehandlerne kunne kjenne på dilemmaer knyttet til samtaletema med barna, og om samtalen kom til å gjøre

vondt verre for barna. Videre beskriver saksbehandlerne at de går inn i sakene og snakker med barna om at barneverntjenesten ønsker å hjelpe, men at dette ikke alltid fungerer.

Det blir videre beskrevet som utfordrende å få foreldrene til å holde fokus på barnet i konflikten, og ikke selve konflikten. Saksbehandlerne opplever å inneha kunnskap og kompetanse om hvordan foreldrekonflikter kan påvirke barns utvikling og er opptatt av å videreføre denne kunnskapen til foreldrene slik at foreldrene kan endre seg og hvordan de eventuelt involverer barnet. Saksbehandlerne beskriver at det er vanskelig å få videreført dette da foreldrene heller skylder på hverandre og fordeler ansvar for å ha skyld for at situasjonen er slik den er. Dette preger videre saksbehandleren da det forsøkes på alle måter å formidle dette til foreldrene, uten at de tar det til seg

5.4 Hovedkategori 4: Et begrenset handlingsrom

5.4.1 Når bare en part tar imot hjelp

Når saksbehandleren har fått kartlagt barnets omsorgssituasjon i løpet av en undersøkelse så skal undersøkelsen konkluderes. Saksbehandlerne beskriver at noen undersøkelser konkluderes med en henvisning til familievernkontoret, mens andre konkluderer med at det foreligger grunnlag for å sette inn hjelpetiltak, jf. barnevernloven §4-4. Dette er frivillige tiltak som foreldrene kan takke ja eller nei til. Saksbehandlerne kan oppleve å komme i ulike problemstillinger som gjelder dette, spesielt når en forelder takker ja og en forelder takker nei, slik en saksbehandler beskriver her:

«Hvis man da skal jobbe med å skjerme barna for det, og den ene takker ja og den andre takker nei så blir det jo kjempevanskelig å få den personen til, den som takker nei, å slutte å snakke nedlatende om den andre. Også sitter vi her da, den ene ikke ønsker samarbeid. Og så må vi bare ta tak i den personen som da ønsker å samarbeide. Da blir jo det liksom, alt hviles på den ene personen som må ta tak i ting, for det gjør ikke den andre. Altså, det er krevende, det blir stilt så mange krav fordi det handler om frivillig tiltak, man takker ja eller nei. Selv om bekymringene ikke forsvinner av seg selv så kan de jo takke nei».

Når saksbehandlerne befinner seg i en posisjon hvor en samtykker til hjelpetiltak, og en ikke samtykker, så befinner saksbehandlerne seg i et dilemma etter mine tolkninger.

Barneverntjenesten tilbyr ikke hjelpetiltak uten grunn, de tilbyr det på bakgrunn av at det er grunn til å tro at det foreligger forhold som gjør at familien er i behov av hjelp. Dersom foreldrene takker nei så vil det fortsatt foreligge en bekymring for barnets omsorgssituasjon, og når kun en part takker ja, så foreligger det en bekymring for hvordan den andre parten vil kunne påvirke barten. Flere av saksbehandlerne kunne da beskrive at dette kunne oppleves som urimelig, samt at saksbehandlerens troverdighet til at tiltaket skulle fungere, ble svekket. To saksbehandler beskriver at dette kan handle om å ikke nå frem til den andre forelderen:

«Jeg tenker det er mere urimelig for den andre forelderen som da sitter igjen med, den som må ta tak i alt, hvor, fordi det rett og slett er noen utfordringer der. Og så er det en forelder som ikke ønsker å ha kontakt, og ikke ønsker å følge opp også sitter den andre igjen med «slik må du gjøre og slik må du gjøre» fordi man når ikke frem til den andre.»

En annen saksbehandler beskrev dette slik:

«Når et gjelder to foreldre, dersom vi velger å tilby tiltak og den ene takker ja og den andre nei, altså hvem er den vi når frem til. Selvfølgelig at, det er en del foreldre som kommer til møter, er i samtaler og gjør endringer, det er den jeg når frem til, mens den andre når jeg ikke frem til. Og det gjør noe med relasjonen også».

Spesielt to saksbehandlere forklarte, slik jeg tolker det, at de selv tar ansvar for hvordan de når frem til foreldrene. Dersom en eller begge foreldrene ikke samtykker til hjelpetiltak så legger saksbehandleren skylden på seg selv. Videre så har saksbehandlerne forklart som i kategori 2, at foreldrene har sin egen virkelighetsforståelse og i stor grad legger skyld og ansvar på hverandre. Foreldrene klarer i liten grad å se sitt eget bidrag til konflikten, og en kan derfor tenke at de selv ikke er i behov av hjelp, men at det heller er den andre parten som trenger hjelp. En saksbehandler formidler dette ytterligere:

«det er akkurat dette som er vanskelig da, når en samtykker og en ikke gjør det fordi de ser ikke at de er i behov for hjelp. Så i slike saker så kan man dessverre se at barna ikke får den hjelpen de trenger da.

Samtidig så nevner flere av saksbehandlerne at hvilke beslutninger foreldrene tar i forhold til å samtykke til hjelpetiltak, påvirker saksbehandlerens syn på og relasjonen med foreldrene. De foreldrene som erkjenner at barnet står i en konflikt og at dette er negativt, og i tillegg viser innsikt i hvorfor barneverntjenesten tilbyr hjelpetiltak vil i større grad motta mer sympati for konflikten foreldrene står i. Dette beskrives særlig av en saksbehandler:

«... du får på en måte en bedre relasjon til den ene forelderen da, du føler at den at den ene forelderen anerkjenner mer at det er konflikt og at det går ut over barna. Så da får du jo på en måte litt mer sympati for den forelderen da, og du blir mer irritert på den andre selv om det egentlig ikke skal skje da. Men ja, det er veldig vanskelig.»

5.4.2 Når partene ikke tar imot hjelp

Det beskrives en stor frustrasjon når barneverntjenesten tilbyr hjelpetiltak og foreldrene ikke samtykker. Barneverntjenesten er ofte fortsatt bekymret for hvordan konflikten videre skal utartes, hvor lenge barnet kan måtte stå i konflikten og hvordan konflikten kan påvirke barnets helse og utvikling. Videre beskrives det en frustrasjon over at saksbehandleren lenge har forsøkt å jobbe mot et fellesmål, uten å lykkes, slik det her beskrives av en saksbehandler:

«Det er jo selvfølgelig sånn at noen ganger så blir jeg frustrert og tenker sånn at, her har vi lagt inn så mange timer og jobbet så hardt og prøvd å jobbe mot et felles mål, men så kom det ingen vei. Det er kjempefrustrerende»

Når barneverntjenesten må henlegge undersøkelsen fordi foreldrene ikke samtykket til hjelpetiltak, så foreligger det ofte en forventning over at sakene gjerne kommer tilbake igjen. Flere av saksbehandlerne beskriver at dette er et kjennetegn på slike saker, de kommer gjerne tilbake, og ofte flere ganger, hvor den samme konflikten står i fokus. En saksbehandler beskriver dette slik:

«Det er så mange av de sakene. Og det kommer jo gjerne, det er jo ikke alltid man kommer noen vei, man kan tilby uten at de samtykker og må henlegge. Og da kommer det jo gjerne flere tilbake da, på et senere tidspunkt.»

En annen saksbehandler beskrev dette slik:

«Vi ser jo at de på en måte bare blir, de kommer igjen og igjen, noen av dem. At de først er hos oss også blir de kanskje hos noen andre fordi de ser at de ikke skal til oss, men til familievernkontoret, også kommer de tilbake til oss. Blir en sånn, rundgang da.»

Alle saksbehandlerne formidler at saker som omhandler foreldrekonflikt, er saker med lite fremdrift. De blir beskrevet som kaotiske og tidkrevende, og saksbehandleren må jobbe mye for å komme fremover i saken. Saksbehandlerne kan derfor oppleve at det ikke kommer som en overraskelse når foreldrene ikke samtykker til hjelpetiltak, da det kanskje allerede foreligger en forventning om at man ikke kom til å komme så langt. Slik beskrives dette av en saksbehandler:

«Og det er sånn, det er tidkrevende saker som vi føler vi jobber mye i, så er det ofte vi kanskje ikke føler at vi kommer så veldig langt med».

5.4.3 Oppsummering

Saksbehandlerne beskriver at det er varierende om en av foreldrene, ingen av foreldrene eller om begge foreldrene takker ja til hjelpetiltak. Når bare en forelder takker ja til hjelpetiltak så foreligger det fortsatt en bekymring for hvordan den andre forelderen vil fortsette konflikten. Saksbehandlerne beskriver at det gjør noe med relasjonen til foreldrene fordi man opplever å ha nådd inn til den parten som takker ja til hjelpetiltak. Samtidig så beskriver saksbehandlerne at den parten som ikke takker ja til hjelpetiltak, er den parten de ikke nådde frem til, og at dette videre kan være med på å påvirke saksbehandleren. Videre beskriver saksbehandlerne at foreldrekonflikt saker ofte er saker man gjerne ikke kommer så langt med. Det forventes ofte at sakene kommer tilbake igjen på et senere tidspunkt, og at man da starter prosessen på nytt. Det beskrives videre at i slike saker så ser

man ofte at barna ikke får den hjelpen de trenger, fordi foreldrene selv ikke ser at de er i behov av hjelp.

6.0 Diskusjon

I dette kapitlet skal jeg foreta en kritisk gjennomgang av mine funn og knytte det opp mot min problemstilling i lys av relevant teori og forskning. Problemstillingen i denne studien handler om hvordan barneverntjenestens arbeid preges av foreldre som er i konflikt og hva saksbehandleren opplever som særlig utfordrende med slike saker.

6.1 Konflikt

Alle saksbehandlerne har til felles i at de beskriver lignende møter med foreldrekonfliktsaker. Foreldrekonfliktsakene omhandler i stor grad fordeling av samvær og om hvem barnet skal bo hos. Det handler også om fordeling av utstyr. Killén (2004, s. 491) beskriver at det er en økning av antall barn som lider under foreldrenes konflikt, og at dette oftest er i forbindelse med barnefordeling og samvær etter et brudd (Killén. 2004, s. 491). Videre beskrives møtene med foreldrene og deres konflikt som utfordrende i form av at de er tidkrevende, i stor grad emosjonsstyrt og foreldrene er sensitive i form av hvilke tilbakemeldinger de får. Som tidligere beskrevet så omhandler ikke konflikten bare en sak som en vil løse, men konflikter blir også personlig i form av at den omhandler både interesse, ære og selvfølelse. Ikke minst så omhandler det partens emosjoner knyttet til konflikten. Slik kan også konflikter fange oss emosjonelt og redusere parters evner til distanse og dømmekraft, noe som kan resultere i en ekstrem reaksjonsmåte (Ekeland, 2014, s. 146).

Saksbehandlerne beskriver at foreldrene i tillegg til dette serverer motstridende sannheter og fordeler skyld på hverandre, uten å vise innsikt i sitt bidrag til konflikten. Dette kan også ses i sammenheng med Killén (2004, s. 491) sine beskrivelser om at det i samlivsproblemer fokuseres på hvem som har, og hvem som ikke har, skyld. Saksbehandleren beskriver at foreldrene gir motstridende sannheter og at sannheten ofte bunner i at det er den andre forelder som har all skyld. På den måten vil saksbehandleren kun inneha informasjon om

bruddstykker og et selektivt utvalg av situasjonen. Jevne (2017, s. 43) fant gjennom sin forskning, at dette inngår som en del av saksbehandlerens grensearbeid i form av at informasjonen skulle tolkes som en bekymring eller en beskyldning. Samtidig så viser forskning at saksbehandlerne kan erfare at det er utfordrende å se på hva som er normale og ikke normale konflikter knyttet til samlivsbrudd, og hvordan den pågående konflikten påvirker foreldrenes omsorgsevne (Sudland & Neumann, 2021, s. 683-684).

Som vist i kapittel 3 så kan barns omsorgssituasjon bli påvirket av foreldrenes konflikt. Killén (2004, s. 237) formidler at foreldrenes konflikt kan påvirke barnets omsorgssituasjon i form av at konflikten tar stor plass noe som fører til at det er lite rom for barnet. Barnet må da konkurrere om omsorgen og oppmerksomheten. Samtidig så utsettes barnet for konflikter mellom foreldrene hvor det foreligger en frustrasjon og aggresjon som med stor sannsynlighet kan forflyttes over på barnet (Killén. 2004, s. 237). Saksbehandlerne formidler at de besitter kunnskap om hvordan foreldrekonflikter kan påvirke barna og at en stor andel av arbeidet omhandler å formidle dette videre, slik at foreldrene utvikler kunnskap om hvordan konflikten kan påvirke barnet. Dette handler om å hjelpe foreldrene til å se barnets situasjon og ta ansvar for å bedre denne (Killén. 2004, s. 408). Samtidig så beskrives det fra saksbehandlerne at dette er en utfordrende oppgave, da konflikten opptar mye plass.

6.2 Makt

Saksbehandlerne beskriver at barneverntjenesten ofte mottar saker som omhandler foreldrekonflikt hvor konfliktens innhold som regel gjelder fordelinger av samvær og utstyr. Det hersker en usikkerhet på hvorvidt sakene tilhører familievernkontoret, domstolen eller barneverntjenesten, da det er familievernkontoret som innehar en meklingsrolle, og domstolen som kan ta en endelig avgjørelse dersom foreldrene ikke kommer frem til en enighet. Saksbehandlerne i barneverntjenesten opplever at å arbeide i et grenseland mellom lovverket og kan kjenne på opplevelsen av å være i et begrenset handlingsrom mellom hva som faller innenfor og utenfor barneverntjenestens mandat. Foreldrenes konflikt bunnar som regel ut i diskusjoner som tilhører familievernkontoret eller rettslige avgjørelser, noe som gjør at barneverntjenesten ikke innehar en myndighet til å fatte avgjørelser for familien

på områder som faller utenfor tjenestens mandat. Flere av informantene formidlet at det var utfordrende å jobbe med foreldrekonfliktsaker siden innholdet i konflikten ikke tilhørte barneverntjenestens mandat, men heller familievernkontoret.

Saksbehandlerne kunne videre oppleve at foreldrene hadde en forventning til at barneverntjenesten hadde en beslutningsmyndighet og kunne ta avgjørelser når det gjaldt fordeling av både samvær og utstyr. Når saksbehandlerne formidlet dette til foreldrene så kunne foreldrene bli skuffet da det var forventet at barneverntjenesten besatt på en slik makt. Saksbehandlerne kunne da oppleve å bli satt i klem hvor foreldrene hadde forventninger som barneverntjenesten ikke kunne oppfylle på grunn av lovverkets rammer.

Et underliggende tema som kommer frem gjennom analysen er opplevelsen av makt og avmakt. Man er kjent med at barneverntjenesten besitter en makt i form av at de innehar en beslutningsmyndighet som kan gi konsekvenser for dem som blir berørt. Dahl definerer makt hvor: «A har makt over B i den grad A kan få B til å gjøre noe som B ellers ikke ville gjort» (Engelstad, 2005, s.19). Videre definerer Weber maktbegrepet som noe hvor «et eller flere menneskers sjans til å få gjennomført sin vilje i en sosial relasjon, også ved motstand, uavhengig av hva denne sjansen er basert på» (Ohnstad, 2010, s. 249). Saksbehandlerne må forholde seg til makt og avmakt hos seg selv. Saksbehandleren har mye makt og kan være med på å bestemme over klienten, samtidig så kan saksbehandleren oppleve en avmakt slik det kommer frem i min analyse. Saksbehandlerne beskriver en makt som er juridisk nedfelt, jf. barnevernloven §4-3, hvor barneverntjenesten har rett og plikt til å foreta undersøkelser, noe foreldrene ikke kan motsette seg. Videre har saksbehandleren en makt hvor det kan tas andre beslutninger som i stor grad kan påvirke partenes liv, slik som det blir utdypet i kapittel 2.

Eksisterende forskning viser at saksbehandlere ansatt i barneverntjenesten opplever at det eksisterer et skjæringspunkt mellom barneloven og barnekonvensjonen, noe som ble spesielt utdypet i kapittel 3 (Jevne, 2017, s. 43). I forhold til maktbegrepet så kan man se dette i lys av hverandre hvor saksbehandlerne beskriver en opplevelse av avmakt, da

barneverntjenesten ikke kan ta beslutninger for konflikten innhold. Følelsen av å være handlingslammet eller at det ikke eksisterer et handlingsrom for slike beslutninger, fører til at saksbehandleren kan sitte igjen med en opplevelse av maktesløshet. Videre kan man også se dette i sammenheng når det tilbys hjelpetiltak og foreldrene takker nei, og bekymringen ikke er stor nok til å pålegge hjelpetiltak.

Saksbehandlerne beskrev videre at det kunne være utfordrende og frustrerende å arbeide med foreldrekonflikter. Sakene hadde ofte et kjennetegn ved at de var tidkrevende på grunn av hyppigere møtevirksomheter, samt at det ofte forelå hyppigere kommunikasjon gjennom telefoner og meldinger. Sudland (2019, s. 252-253) viser til at foreldrekonfliktsaker er spesielt tidkrevende, og at det er begrenset hva saksbehandleren rekker å gjøre på grunn av det generelle arbeidspresset og tidsfrister i barneverntjenesten. Møtene med foreldrene blir beskrevet som påvirket av motstridende sannheter og fordeling av skyld fra den ene til den andre parten. Saksbehandlerne kunne derfor oppleve at det var utfordrende å få kartlagt barnets omsorgssituasjon da foreldrenes virkelighetsbilde var vidt forskjellig. Dette preget saksbehandleren videre i form av at det forelå en usikkerhet på hvem som snakket sant, samtidig som saksbehandleren innehadde en frykt for å gjøre feil.

Saksbehandleren beskriver det som utfordrende at ikke begge foreldrene ser behovet for tiltaket, samt at det påvirker den videre relasjonen til foreldrene. Killén (2004, s.403) beskriver at saksbehandleren ofte allierer seg med den forelderen som ikke ønsker at foreldrenes utfordringer skal påvirke barnet. Det ble beskrevet at det var utfordrende å kommunisere med foreldrene, og samarbeidet lå i en balansegang. Killén (2004, s.487). Samtidig så beskriver saksbehandlerne at dersom foreldrene ikke samtykker til hjelpetiltak, så er det saksbehandleren sin skyld i form av saksbehandleren ikke nådde inn til foreldrene. Dette kan igjen ses i sammenheng med perspektivet om avmakt hvor saksbehandleren allerede står i en tidspresset arbeidssituasjon, og møter foreldre som er i konflikt med hverandre, og som i stor grad kontakter saksbehandleren. Likevel kan dette også ses i lys av at foreldrene kan oppleve barneverntjenesten som en trussel, og at foreldrene selv kjenner på en følelse av avmakt. Dette også i form av at barneverntjenestens undersøkelser gjerne

kan oppleves som invaderende, samt at foreldrene opplever å få kritikk for at de er utilstrekkelige (Killén,2004, s.487). Slik flere saksbehandlere har beskrevet så er foreldrekonfliktsaker som gjerne kommer igjen, noe som kan føre til at foreldrene ikke lenger har tillit til systemet. Dette kan igjen føre til at det utvikles en gjensidig mistenksomhet som kan risikere at samarbeidet stopper for det som kunne bidratt til at barnet hadde fått en bedre omsorgssituasjon (Killén,2004, s.487).

6.3 Barnets beste

Det blir flere ganger i analysen presentert funn hvor saksbehandlerne beskriver at barna og familien i foreldrekonfliktsaker ikke får den hjelpen de er i behov av. Dette kan også ses i sammenheng med diskusjonen om avmakt, da barneverntjenesten gjerne tilbyr hjelpetiltak, men foreldrene eller en av foreldrene, samtykker ikke til det. Samtidig så må det også tas en vurdering om hva som er til barnets beste. Sakene blir beskrevet å gjerne gå på rundgang mellom familievernkontoret og barneverntjenesten, hvor det er bekymring hvor hvordan barnet lider under konflikten. Ask og Eide (2018, s. 69-70) beskriver at saksbehandleren må forholde seg til hva som er barnets ønsker og behov når det skal foretas en vurdering om hva som er til barnets beste. Det er klart for barneverntjenesten at dersom barnet foreligger i en sterk lojalitetskonflikt mellom foreldrene, så er dette også noe som må tas hensyn til (Killén. 2004, s. 51).

Saksbehandlerne viste til i intervjuene at det kunne være utfordrende å prate med barna fordi barna befant seg i en lojalitetskonflikt. Barna var gjerne preget i den grad av at de ikke ville si noe som potensielt ville kunne såre den andre parten. Andersland (2022, s .111) beskriver at barn som er utsatt for en lojalitetskonflikt kan bekymre seg for at barnets uttalelser vil såre noen eller bidrar til ytterligere og eskalerende konflikt. Flere av saksbehandlerne kunne beskrive at det kunne være utfordrende for saksbehandleren selv å prate med barna, fordi de også hadde en bekymring for hvordan konflikten da ville bli. Saksbehandlerne kunne gjerne se at barnet synes det var ubehagelig å snakke med saksbehandlerne, og at saksbehandlerne da kunne sitte igjen med en følelse av at man hadde begått et overtramp.

Samtidig så beskriver Andersland (2022, s. 111) at barna som befinner seg i en lojalitetskonflikt ofte gjerne presses til å velge side, og foreldrene svartmaler hverandre. På den måten vil barnet kunne sitte med en opplevelse av at det ikke er greit å være glad i begge foreldrene, men bare den forelder som barnet er hos. Barna er derfor behov av at saksbehandleren har kunnskap nok til å forstå kompleksiteten i barnets situasjon, samt kunne overveie de hensynene og årsakene som kan påvirke hva barnet sier og ikke sier (Andersland, 2022, s. 111). Dette kan oppleves som vanskelig ettersom saksbehandlerne selv opplever at det er vanskelig å navigere seg i foreldrekonflikten, og kan sitte med en følelse av avmakt for at barneverntjenesten har en begrenset beslutningsmyndighet i forhold til at barneverntjenesten ikke kan ta beslutninger angående innholdet i konflikten dersom det faller inn under barneloven. Det kommer frem i mine funn at barneverntjenesten da i flere tilfeller kan henvise eller bistå foreldrene i møte med familievernkontoret. Samtidig så må man også se og stille spørsmål på hvorvidt en rehenvising til familievernkontoret er den beste løsningen for barnet. Dette velger jeg å se i lys av Follesø (2021, s. 54) som viser til en offentlig omsorgssvikt innenfor barnevernet hvor et barn blir en kasteball mellom etater hvor det ikke foreligget et samarbeid, og barnet ikke får tiltak som er tilpasset barnets behov.

6.4 Oppsummering

Saksbehandlerne beskriver, etter mine tolkninger, at det foreligger ulike former for avmakt når barneverntjenesten arbeider med foreldrekonfliktsaker. Dette er i form av at saksbehandlerne selv opplever å inneha et begrenset handlingsrom når det gjelder konfliktens innhold, samt håndtering av den i møter. Barneverntjenesten arbeider etter barnevernloven, og har sin myndighet innenfor dette lovverket, og ikke etter barneloven. Dette fører til en usikkerhet om barneverntjenestens rolle innenfor foreldrekonfliktsaker, og hvorvidt saken tilhører barneverntjenesten, familievernkontoret eller domstolen.

Arbeidet med foreldrekonflikter beskrives som tidkrevende og utfordrende. Det er tidkrevende i form av at foreldrekonfliktsakene opptar mye plass og tid hos

saksbehandleren. Det blir utfordrende for saksbehandlerne å få informasjon om og vurdere barnets omsorgssituasjon da foreldrene gjerne ser seg blind på konflikten, og foreldrene pådriver en skyldfordeling hos hverandre.

Sakene krevet et samarbeid med foreldrene noe som kan oppleves som utfordrende da foreldrene har en ulik virkelighetsforståelse av situasjonen, og innehar en forventning om at saksbehandleren skal ta side. Saksbehandleren blir derfor servert ulike og motstridende sannheter som i stor grad er preget av skyldfordeling. Samtidig fremstår foreldrene som sensitive dersom saksbehandlerne kommer kritiske tilbakemeldinger, som at forelderens ikke ser sitt bidrag til opprettholdelsen av konflikten, og saksbehandleren kan da risikere at samarbeidet med forelderens brytes.

Ettersom konflikten opptar mye tid og fokus fra saksbehandlerens side så kan dette føre til at barnet kommer i andre rekke, slik også en saksbehandler har beskrevet. Barna er gjerne preget av en lojalitetskonflikt og det foreligger en bekymring for hva det er barnet eventuelt blir involvert i. Det kan derfor foreligge en form for vegring når det skal samtales med barnet, da en er bekymret for å pålegge barnet ytterligere smerte. Videre beskrives det som utfordrende for saksbehandleren å få frem barnet i konflikten, da foreldrene har den oppfattelsen av at det er den andre forelderens som har skyld for hvordan barnet har det. Dette fører videre til at saksbehandleren blir emosjonelt påvirket da foreldrene ikke viser innsikt i hvordan konflikten påvirker barnet, samt at foreldrene ikke klarer å fokusere på barnet i konflikten.

Foreldrekonfliktsakene kan derfor inneha den risikoen ved at barnets omsorgssituasjon ikke blir tilstrekkelig undersøkt. Dette kan føre til at det blir utfordrende for barneverntjenesten å vurdere hvordan konflikten påvirker barnets omsorgssituasjon, og om det eventuelt skal tilbys tiltak, og hvor inngripende tiltaket skal være for at barnets beste skal ivaretas. Man kan derfor se at noen av sakene ikke anses som å være anliggende for barneverntjenesten, men heller domstolen eller familievernkantoret. Videre må det da tas en vurdering for om dette virkelig er til barnets beste, og hvorvidt barnets stemme er blitt vektlagt.

7.0 Oppsummering og konklusjon

I denne masteroppgaven har jeg skrevet om barneverntjenestens møte med foreldrekonflikt og hadde utarbeidet følgende problemstilling:

Hvordan preges barneverntjenestens arbeid i saker hvor foreldre er i konflikt, og hva opplever saksbehandleren som særlig utfordrende med slike saker?

For å besvare min problemstilling, gjennomførte jeg en kvalitativ undersøkelse med bruk av et semistrukturert intervju som metode. Jeg intervjuet fem informanter som var ansatt som saksbehandlere i ulike barneverntjenester og foretok en tematisk analyse av det samlede intervjumaterialet.

Funnene mine viser at saksbehandlerne møter på flere ulike dilemmaer i arbeidet med foreldrekonflikter. Informantene i studien uttrykte seg ganske likt når gjaldt hvordan de opplevde å arbeide med saker hvor foreldrene var i konflikt. Konfliktene omhandlet som regel i stor grad spørsmål som falt inn under barneloven. Informantene beskriver at det er utfordrende på grunn av at det foreligger juridiske skjæringspunkt mellom barnevernloven og barneloven, og det kunne dermed foreligge en usikkerhet om hvilken rolle barneverntjenesten skulle innta, og at det kan foreligge en opplevelse av avmakt på grunnlag av dette.

Videre så tilsier mine funn at foreldrekonfliktsakene er tidkrevende og utfordrende i form av at det er vanskelig for saksbehandleren å undersøke barnets omsorgssituasjon. Foreldrenes konflikt opptar i stor grad alt fokus, og saksbehandleren må navigere seg gjennom motstridende sannheter, ulike virkelighetsforståelser og fordeling av skyld. Barnet kommer på denne måte i andre rekke, og selv om saksbehandlerne gjentatte ganger forsøker å feste alt fokus på barnet, så inntar foreldrene en rolle preget av skyldfordeling, slik at fokuset igjen faller tilbake på konflikten. Dette fører til at saksbehandlerne kan oppleve

foreldrekonfliktsakene som emosjonelt belastende i form av at det er frustrerende at barnet ikke blir sett, samt at barnet involveres i så stor grad at det kan gå utover barnets helse og utvikling. Videre preges barneverntjenestens arbeid ved at samarbeidet henger i en tynn, men sensitiv tråd, hvor det er lite som skal til før samarbeidet faller sammen. Dette kan også ses i sammenheng med at konflikten er personlig og i stor grad emosjonsstyrt, og foreldrene kan oppleve at saksbehandleren velger side dersom saksbehandleren kommer med kritiske tilbakemeldinger.

Funnene mine tilsier at barna som står i foreldrekonflikten kan i stor grad være preget av en lojalitetskonflikt. Dette fremmer ulike emosjonelle reaksjoner hos saksbehandleren da det oppfattes som vondt å være vitne til det barnet blir utsatt for, samt at foreldrene ikke mestrer å holde fokuset på barnet. Et dilemma for saksbehandleren kan derfor være at det foreligger en enighet om at barneverntjenesten skal samtale med barnet, samtidig som det foreligger en frykt for å ytterligere involvere barnet i konflikten. Barneverntjenesten skal videre, når det er grunnlag for det, tilby hjelpetiltak til familien. Saksbehandlerne beskriver at det ofte bare er en part som samtykker til dette, noe som gjør at det fortsatt foreligger en bekymring fra barneverntjenestens side om hvorvidt den andre forelder klarer å skjerme barnet for konflikten. Samtidig må man også se dette i lys av hvordan saksbehandleren oppfatter seg selv under slike omstendigheter. Det gis beskrivelser av å nå og å ikke nå frem til foreldrene, noe som kan tolkes som at saksbehandlerne påtar seg skyld for at foreldrene eventuelt ikke samtykker til hjelpetiltak. Samtidig beskrives det at slike saker ofte går på en rundgang mellom familievernkontoret og barneverntjenesten, da det ofte er forventet at sakene kommer igjen. Dette fører igjen til at saksbehandleren opplever å ha et begrenset handlingsrom, og man må stille spørsmål til hvorvidt dette er til barnets beste.

Ved å arbeide med denne oppgaven har jeg fått en dypere forståelse av hvordan barneverntjenestens arbeid blir preget av foreldrekonflikter, og hvilke utfordringer saksbehandlere kan møte på. Det er ønskelig at oppgaven skal bidra til en bredere forståelse for kompleksiteten i foreldrekonfliktsaker og hvordan dette påvirker barneverntjenestens arbeid.

7.1 Videre forskning

Denne oppgaven bidrar til praksis- og forskningsfeltet med dybdekunnskap fra barnevernsarbeidere som er ansatt som saksbehandlere, om hvordan fem informanter opplever sitt arbeid med foreldrekonflikt, og hvordan arbeidet innad i tjenesten blir preget av at det er en foreliggende foreldrekonflikt.

Min studie bekrefter mye av det som allerede foreligger av forskning og rapporter, noe som jeg anser som en styrke i denne oppgaven. Saksbehandlerne i barneverntjenesten opplever at det er et skjæringspunkt mellom lovverket og kan kjenne på opplevelsen av å være i et begrenset handlingsrom mellom hva som faller innenfor og utenfor barneverntjenestens mandat. I videre studier kunne det ha vært interessant og sett på hvordan ansatte i familievernkontoret opplever barneverntjenestens arbeid, samt hvordan de opplever å samarbeide med barneverntjenesten i saker hvor det er foreldrekonfliktsaker, og det foreligger en bekymring for et barn. Videre kunne det vært interessant og undersøkt videre om ansatte på familievernkontoret opplever selv at det foreligger et skjæringspunkt mellom barnevernloven og barneloven. Dette er også noe Jevne etterlyser i sin doktorgrad (Jevne, 2017, s. 56).

Videre kunne det også vært interessant å undersøke hvordan barnets stemme vektlegges. Det ville også vært interessant å undersøke hvordan ansatte i barneverntjenesten tenker at lovverket og mandatet til barneverntjenesten opplever å ivareta prinsippet om barnets beste, og om dagens organisering innad i både barneverntjenesten og familievernkontoret, virkelig ivaretar barnet i konfliktsaker. Og i så tilfelle, hvordan kan man styrke denne ivaretagelsen?

Litteraturliste

Andersland, G.K (2022). *Barneverns- og helsenemnda*. Fagbokforlaget

Ask, T. A. & Eide, S. B. (2018). *Barnevernets begreper i bevegelse*. Oslo: Gyldendal.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2013). *Forholdet mellom barnevernlov og barnelov*. Hentet fra: <https://regjeringen.no/no/dokumenter/ny-veileder-om-forholdet-mellom-barnevern/id731863/>

Barneloven (1981). *Lov om barn og foreldre*, av 8. April nr. 7. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7?q=barneloven>

Barnevernloven (1992). *Lov om barneverntjenester*, av 17.07.1992, nr. 15. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100>

Blandhold, S. (2021) *Konfliktkoden: Forstå hva som foregår i konflikt*. Fagbokforlaget

Brevik, F. L og Mevik, K, *Barnefordeling i domstolen. Når barnets beste blir barnets verste*. Universitetsforlaget 2012.

Bufdir (2015) Slik jobber barnevernet. Hentet fra: https://www.bufdir.no/barnevern/om_barnevernet/om_barnevernet/

Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Ekeland, T.-J. (2014). *Konflikt og konfliktforståelse for helse og sosialarbeidere*. Oslo: Gyldendal Akademiske forlag.

Ekeland, T.J., Iversen O., Nordhelle G. & Ohnstad A. (2010): *Psykologi for sosial- og helsefag*. Oslo: Cappelen-Damm Akademisk Forlag. 2.utgave.

Engelstad, F. (2005). *Hva er makt*. Oslo: Universitetsforlaget.

FNs barnekonvensjon (1989). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Hentet fra:

<https://regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>

folkehelseinstitutt.

Folkehelseinstituttet (2012:2). *Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling. Konsekvenser for barn og unge*. Hentet

fra:<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2012/rapport-20122>

Folkehelseinstituttet (2015:3). *Foreldrekonflikt; identifisering av konfliktnivåer, sentrale kjennetegn og risikofaktorer hos høykonfliktpar*. Hentet

fra:www.fhi.no/publ/2015/foreldrekonflikt-identifisering-av-/

Follesø, R (2021). *Hva er barnevern*. Universitetsforlaget.

Frønes, I (2018) *Den krevende barndommen: om barndom, sosialisering og politikk for barn*.

Cappelen Damm akademisk

Heggedalsvik, I.K (2020) *Fastlåste foreldrekonflikter: en analyse av familierapeuters skjønnsutøvelse i saker med høy konflikt*. Fokus på familien 75-

95.<https://doi.org/10.18261/issn.0807-7487-2020-02-02>

Helland, M.S. & Borren, I. (2015). *Foreldrekonflikt; identifisering av konfliktnivåer*.

folkehelseinstituttet.

Jevne, K.S. (2017). *Barnevernssaker med foreldrekonflikter. Forhandlinger om problemforståelser og handlingsrom når det er bekymringer for barn som har to hjem*

(Doktoravhandling). Universitetet i Oslo, Oslo. Hentet

fra:<https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/55752/Phd-Kari-S-Jevne-2017.pdf>

Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag.

Killén, K. (2004). *Sveket. Omsorgssvikt er alles ansvar*. Oslo: Kommuneforlaget.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3. Utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Kvello, Ø (2015) *Barn i risiko: Skadelige omsorgssituasjoner*. Gyldendal akademisk. 2 utgave.

Lægread, s & Skorgen, T (2015) *Hermeneutisk lesebok*. Spartacus Forlag

Nilsen, W., skipstein, A., Gustavson, K.B (2012) *Foreldrekonflikt, samlivsbrudd og mekling: konsekvenser for barn og unge*. Folkehelseinstituttet

Nordhelle, G. (2006). *Mekling I. Konfliktforståelse og konflikthåndtering*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Nordhelle, G. (2007). *Mekling II. Sentrale temaer i konflikthåndtering*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Rød, P.A. (2012). *Barn i klem mellom foreldrekonflikter og samfunnsmessig beskyttelse* (Doktoravhandling). Universitetet i Bergen, Bergen. Hentet fra:
http://bora.uib.no/bitstream/handle/1956/6240/Dr.thesis_Per%20Arne%20Roed.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Saini, M., Black, T., Lwin, K., Marshall, A., Fallon, B., & Goodman, D. (2012). *Child protection workers' experiences of working with high-conflict separating families*. *Children and Youth Services Review*, 34(7), 1309–1316. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.03.005>.

Smette, I & Rosten, M. G (2019). *Et iakttatt foreldreskap. Om å være foreldre og minoritet i Norge* (NOVA Rapport 3/2019).

Sudland, C og Neumann, C.B (2021) *Should we take their children? Caseworkers' negotiations of 'good enough' care for children living with high-conflict parents*, European Journal of Social Work, 24:4, 683-695, DOI: 10.1080/13691457.2020.1805588

Sudland, C. (2019). *Challenges and dilemmas working with high-conflict families in child protection casework*. Child & Family Social Work, 25(2), 248–255.

<https://doi.org/10.1111/cfs.12680>

Thaagard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Oslo: Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2012). *Kvalitative forsknings-metoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet

Barnevernsansattes møte med foreldrekonflikter?

Hei!

Dette er et spørsmål til deg om å delta i en intervjuundersøkelse knyttet til masteroppgaven min, der jeg skal skrive om temaet *barnevernsansattes møte med foreldrekonflikter*. I dette skrivet gir jeg deg informasjon om formålet med prosjektet og om hva deltakelse i prosjektet vil innebære for deg.

Formål

I mitt masterprosjekt ved Master i sosialfag, barnevern, Institutt for sosialfag, OsloMet-storbyuniversitetet, er formålet å undersøke hvordan *konflikter mellom foreldre* kan påvirke barneverntjenestens arbeid. Jeg ønsker å undersøke hvilke erfaringer barnevernsansatte har og deres tanker rundt denne tematikken, gjennom å gjennomføre intervjuer. Jeg ønsker å se nærmere på hva som eventuelt kan oppleves som utfordrende i arbeidet med slike saker, samt hvilke arbeidsmåter eller strategier som oppleves som fruktbare i arbeidet med slike saker.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

OsloMet- storbyuniversitetet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg kontakter deg med spørsmål om å delta i dette mastergradsprosjektet fordi jeg tenker at du som saksbehandler i det kommunale barnevernet kan sitte på viktig kunnskap og erfaringer knyttet til det å jobbe med saker der foreldre er i konflikt med hverandre. Dette er kunnskap og erfaringer som er av stor betydning for å belyse temaet for mitt masterprosjekt.

Antallet informanter jeg ønsker å rekruttere til dette mastergradsprosjektet er omtrent 6 saksbehandlere i barneverntjenester fra rundt om i Norge. For å få frem eventuelle variasjoner i erfaringer med denne tematikken i det kommunale barnevernet, ønsker jeg å intervju saksbehandlere fra ulike deler av landet, også barneverntjenester som er organisert på ulike måter, dvs. Både ansatte som jobber innenfor en spesialistmodell og ansatte som jobber innenfor en generalistmodell.

Hva innebærer det for deg å delta?

Dersom du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du vil delta i et intervju som vil ta ca. 1-1,5 time.

Av hensyn til smittevern eller geografisk avstand kan noen av intervjuene foregå over Zoom med passordbeskyttelse som sikrer mot at uvedkommende kommer inn i møtet. Lyden i intervjuene vil tas opp gjennom en diktafon-app (nettskjema) som er et godkjent opptaksutstyr til dette formålet.

Lyden fra intervjuet vil tas opp for transkribering og vil bli slettet umiddelbart etter fullført transkribering, og de transkriberte intervjuene vil være anonymiserte, slik at du ikke kan identifiseres.

Intervjuene kan også foregå som oppmøte hvor jeg kommer til din arbeidsplass eller et annet avtalt og egnet sted.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg dersom du ikke ønsker å delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til de formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg vil behandle opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er kun jeg, som student, og min veileder Hanne Christoffersen, førsteamanuensis ved Institutt for sosialfag, OsloMet- storbyuniversitetet, som vil ha tilgang til opplysningene. Navn og kontaktopplysninger vil erstattes med koder som lagres på egne navnelister, adskilt fra øvrige data. Datamaterialet vil lagres på en kryptert enhet og oppbevares i et låsbart skap.

I publikasjonen av masteroppgaven vil ikke enkeltdeltakere kunne gjenkjennes, men jeg vil referere til barneverntjenester organisert etter henholdsvis en spesialist-, eller generalistmodell. I intervjusituasjonen vil det ikke bli innhentet opplysninger om tredjepersoner og jeg vil påminne om dette ved oppstart av intervjuene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene slettes når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 30 juni. 2022. Det vil si at ved prosjektslutt vil alle personopplysninger og de transkriberte intervjuene bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra OsloMet- storbyuniversitetet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:
innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
å få slettet personopplysninger om deg
å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

OsloMet- storbyuniversitetet ved førsteamanuensis Hanne Christoffersen, epost:

hanchr@oslomet.no

OsloMet-storbyuniversitetet, student Jeanett H. Rasmussen, epost: s348627@oslomet.no

OsloMet- storbyuniversitetet personvernombud: Ingrid S. Jacobsen, epost:

personvernombud@oslomet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:
NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Hanne Christoffersen
Veileder

Jeanett H. Rasmussen
Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *barnevernsansattes møte med foreldrekonflikter*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Å delta i oppmøteintervju med en ekstern lydopptaker gjennom en diktafon-app (nettskjema) som er et godkjent opptaksutstyr til dette formålet.

Å delta i intervju ved bruk av Zoom med en ekstern lydopptaker gjennom en diktafon-app (nettskjema) som er et godkjent opptaksutstyr til dette formålet.

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Intervjuguide

Semistrukturert individuelt intervju, Jeanett Huseth Rasmussen.

Problemstilling: Hvordan preges barneverntjenestens arbeid av foreldre som er i konflikt, og hva opplever saksbehandlere som særlig utfordrende i arbeid med slike saker?

Innledende informasjon

- Presentasjon av hvem jeg er, hva prosjektet handler om og hvorfor jeg ønsker å undersøke dette temaet.
- Presentasjon av intervjuform og rammene rundt intervjuet.
- Forklare hvordan datamaterialet fra intervjuet blir oppbevart og behandlet. Fortelle om lydopptak, transkribering, anonymisering, om forsvarlig oppbevaring av datamaterialet og lydopptak, og om den ferdige masteroppgaven.
- Gjennomgå samtykkeerklæringen og informere om informantens rettigheter. Deltakeren kan trekke seg fra deltakelse i prosjektet når som helst og informanten trenger ikke å svare på noe informanten ikke ønsker.
- Minne om å unngå snakk om tredjepersoner
- Spør om informanten har spørsmål rundt deltakelse i prosjektet.
- Få signatur på samtykkeskjemaet.

Bakgrunn

- Hva slags utdanningsbakgrunn har du?
- Hvor lenge har du jobbet i barneverntjenesten samlet sett?
- Hvor lenge har du jobbet i barneverntjenesten du er ansatt i nå?
- Hva slags typer oppgaver og ansvar har du i din nåværende stilling?
- Hvordan er barneverntjenesten du jobber i organisert?

Saksbehandlers erfaring med saker hvor foreldrene er i konflikt med hverandre

- Hva slags erfaring har du med arbeid med saker hvor foreldrene er i konflikt med hverandre?
- Har du hatt lite eller mye direkte erfaring med slike saker?
- Opplever du at barneverntjenesten får mange saker hvor foreldrene er i konflikt med hverandre?
- Hva legger du i begrepet foreldrekonflikt?

- Kan du, på et anonymisert og ikke-identifiserbart grunnlag, gi noen eksempler på typiske kjennetegn ved slike konflikter?
- Hva legger du i begrepet høykonflikt og hva tenker du at skiller dette fra mer moderate foreldrekonflikter?

Saksbehandlers opplevelser og følelser i møte med saker hvor det er foreldrekonflikt

- Hvordan opplever du det å jobbe med foreldrekonflikter?
- Hvilke følelser og tanker oppstår hos deg når du får en sak hvor foreldrene er i konflikt med hverandre?
- Hvordan opplever du at slike saker påvirker deg i arbeidet ditt og kan du gi noen eksempler hvor du tenker at du har blitt påvirket?
- Opplever du å møte noen spesielle utfordringer når du jobber med slike saker sammenlignet med saker hvor foreldrene ikke er i konflikt med hverandre?
Hvis ja: Hva slags utfordringer har du opplevd?

Saksbehandleres tanker knyttet til kjennetegn og samarbeid med foreldrene

- Opplever du at det er noen typiske generelle kjennetegn ved familier hvor det er foreldrekonflikt?
Hvis ja, kan du gi noen **generelle** eksempler på slike kjennetegn?
- Opplever du at det er noen typiske kjennetegn ved familiers samhandling i slike saker?
Hvis ja, hva er typiske kjennetegn ved deres samhandling?
- Hvordan opplever du samarbeidet med foreldrene i slike saker?
- Opplever du at foreldrekonflikten kan påvirke din samarbeidsrelasjon med foreldrene?
Hvis ja, har du noen tanker om hva som kan være grunnen til dette?
- Hvilke erfaringer har du med å ta opp med foreldrene at deres konflikt kan være skadelig og belastende for barnet/barna?
Ved erfaring: Hvordan opplevde du å ta opp denne tematikken?
- Har du opplevd at det har oppstått konflikt med barneverntjenesten i arbeid med slike saker?
Hvis ja, tenker du at dette kan være påvirket av selve foreldrekonflikten?
 - Hva tenker du kan være mulige årsaker til at det ble slik?
 - Hvordan opplevde du dette?
- Har du opplevd at foreldrene har hatt spesifikke forventninger til deg som saksbehandler om hvordan du skal ta stilling til konflikten i slike saker?
Hvis ja, hvilke forventninger opplever du at foreldrene har stilt?
 - Hvordan opplevde du dette?
 - Hvordan jobber du for å forsøke å håndtere dette?

Saksbehandlers tanker om egne erfaringer

- Hvilke typer ferdigheter og kompetanse opplever du som spesielt viktig i arbeidet med foreldrekonfliktsaker?
 - Hvorfor tenker du at dette er særlig viktig for arbeid med slike saker?
- Har du noen konkrete eksempler på spesielle ferdigheter, konflikthåndteringsstrategier eller kompetanse som du selv tar i bruk når du jobber med foreldrekonfliktsaker?
Hvis ja, har du noen tanker om hvorfor eller hvordan dette kan være til hjelp?
- På hvilken måte tenker du at du kan dra nytte av dine tidligere erfaringer med foreldrekonfliktsaker, i lignende saker senere?
- Opplever du at det generelt er tilstrekkelig kompetanse om denne tematikken på din arbeidsplass?
- Opplever du at det på din arbeidsplass er muligheter til å få ytterligere kompetanse på dette området?
Hvis ja, hvilke muligheter da?
Hvis nei, har du noen tanker om hva som kan være grunnen til dette?
- Opplever du at du kan dra nytte av kollegaers kompetanse og erfaring med arbeid med foreldrekonflikter?
Hvis ja, hvordan opplever du at du kan dra nytte av dette?

Saksbehandlers tanker om barneverntjenestens organisering kan påvirke arbeidet

- Opplever du at barneverntjenestens organisering, det vil si i enten en spesialist eller en generalistmodell, har betydning for hvordan arbeider med foreldre som er i konflikt med hverandre?
Hvis ja, hvordan da? I positiv retning? Har du noen tanker om hvorfor?
I negativ retning? Har du noen tanker om hvorfor?

Avslutning

- Hvordan var det for deg å bli intervjuet?
- Er det noen viktige temaer knyttet til dine erfaringer i arbeid med foreldrekonfliktsaker som du tenker vi ikke har snakket om og som du synes det er viktig å få frem?
- Takke for deltakelsen og fortelle at informanten kan ta kontakt dersom informanten har spørsmål senere.

Vedlegg 3: Godkjenningsbrev fra NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

14.05.2022, 14:54

[Meldeskjema](#) / [Barnevernsansattes møte med foreldekonflikter](#) / Vurdering

Vurdering

Referansenummer

104555

Prosjekttittel

Barnevernsansattes møte med foreldekonflikter

Behandlingsansvarlig institusjon

OsloMet – storbyuniversitetet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Institutt for sosialfag

Prosjektperiode

10.01.2022 - 30.06.2022

[Meldeskjema](#)

Dato	Type
15.12.2021	Standard

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet 15.12.2021 med vedlegg. Behandlingen kan starte.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.06.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

UTVALGETS TAUSHETSPLIKT

Utvalget består av barnevernsansatte som har taushetsplikt, og det er viktig at intervjuene gjennomføres slik at det ikke samles inn opplysninger som kan identifisere enkeltbarn/-familier eller avsløre taushetsbelagt informasjon. Vi anbefaler at dere er spesielt oppmerksom på at ikke bare navn, men også identifiserende bakgrunnsopplysninger må utelates, som for eksempel alder, kjønn, diagnose, bakgrunn og eventuelle spesielle hendelser. Vi forutsetter også at dere er forsiktig med å bruke eksempler under intervjuene.

Studenten og de ansatte har et felles ansvar for det ikke kommer frem taushetsbelagte opplysninger under intervjuet. Vi anbefaler derfor at studenten minner de ansatte om taushetsplikten før intervjuet starter.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen:

- om lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke viderebehandles til nye uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/61a39e50-ca4f-4438-b1d5-f0403d51b188>

Side 1 av 2

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18) og dataportabilitet (art. 20).

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Nettskjema og Zoom (dersom Zoom benyttes) er databehandler i prosjektet. NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og eventuelt rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson hos NSD: Lene Chr. M. Brandt

Lykke til med prosjektet!